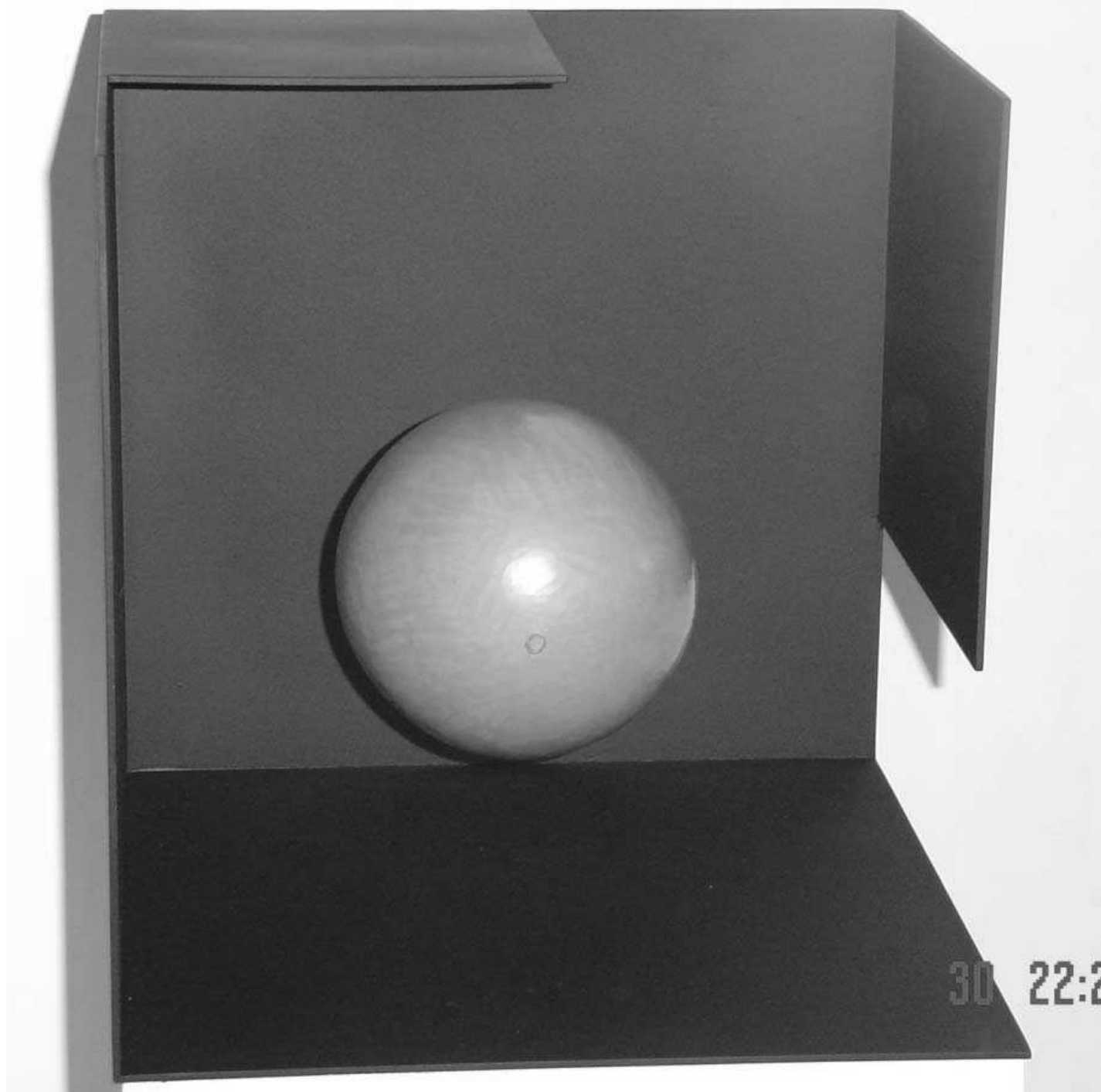

Xisco Garrido guanya el Primer Premi en el VIII Certamen d'escultura de Lleida

El polígon industrial

Potser a rel de les obres que fan per treure les carreteres del poble, darrerament es torna sentir parlar del polígon industrial de Sant Llorenç, que ja es contempla a les Normes Subsidiàries publicades el novembre de 1994 i que, a diferència de tots els pobles veïnats, encara no s'ha posat en marxa. Fins i tot es comenta que la companyia Aumasa té feta una opció de compra de terrenys -o algun altre tipus de pre-contracte similar- per instal·lar-se en el nostre municipi, ja que a hores d'ara no ha aconseguit els permisos necessaris per fer-ho a Manacor.

Encara que no siguem uns grans defensors del fort impacte que causarà a una de les entrades del poble, consideram que si es vol potenciar la creació de noves indústries és hora de començar la tasca, ja que amb la legislació actual no se'n poden muntar de noves dins el casc urbà, en esser obligatori ubicar-les en el polígon industrial. L'opció de fer els ulls grossos davant les il·legalitats que s'estan produint tampoc no és la solució adequada i prest o tard s'haurà d'acabar, sobretot si proliferen les denúncies per part dels veïns afectats.

Sembla esser que hi ha tres maneres de fer el polígon: una amb tot a càrrec dels propietaris dels terrenys, tant el projecte com les futures vendes; una altra amb l'Ajuntament com a promotor, que repercutiria les despeses sobre els propietaris i després serien aquests els qui vendrien els solars; la darrera, amb la compra o expropiació per part de l'Ajuntament, que se'n cuidaria del projecte i de les vendes. Totes tres comporten una forta inversió i seria aconsellable fer un tempteig abans de res per veure si hi ha prou industrials interessats. Per ventura el fet de què el de Manacor no disposi de solars buits -encara que ja es parla d'una ampliació- pugui afavorir que empreses veïnades es decantin pel de Sant Llorenç, sobretot si els preus són competius.

Amb això dels preus consideram que s'hauria de cercar una solució justa tant per als propietaris com per als futurs compradors, ja que si no es poden instal·lar indústries dins el casc urbà no s'hauria de permetre cap tipus d'especulació aprofitant l'obligatorietat d'anar al polígon. Si no ho fan així només les grans empreses podran adquirir solars, perjudicant les més petites, que es trobaran amb unes barreres difícils de superar a l'hora de plantejar-se la seva creació o una futura ampliació del negoci.

En definitiva, en el tema del polígon tornam esser el darrer poble de la contrada en oferir un servei públic, com ja ho fórem en el centre de salut, en l'institut i en el poliesportiu. Esperem que aquesta vegada les coses es facin millor i comptem amb un polígon industrial adequat a les necessitats del poble i que, si no és demanar passa, disposi de prou vegetació com per alleugerir l'impacte ambiental que causarà, que amb el de la variant ja en tendrem ben abastament.

Flor de Card

Revista d'informació general de Sant Llorenç des Cardassar (Mallorca)

Adreça: carrer de Sant Llorenç, 36

Correu electrònic: flordecad@wanadoo.es

Telèfon: 971 569119

Publicitat: Ignasi Umbert: 670 355462

Abri de 2005.

Número 325

Dipòsit legal: 765-1973

Edita: Associació cultural Flor de Card

Imprimeix: Gràfiques Muntaner (Manacor)

Director: Josep Cortès i Servera

Consell de Redacció: Felip Forteza

Guillem Quina

Joan Santandreu

Guillem Soler

Ignasi Umbert

Col·laboren

Xisco Garrido	Portes obertes	Portada
Josep Cortès	Espipellades	3
	Les rares pedres fines	12
	Tal dia com avui	19
Guillem Port	Xavier Tous	4
	Reflexionari	19
	El crit	28
Ignasi Umbert	Joseph Ratzinger	7
	Joan Pau II	7
Galmés/Port	Montseriu	10
	Fundació Campaner	17
Nicolau/Simonet	Demografia	11
Margalida Fiol	Pàgina infantil	14
	El vestit nou de...	15
Ramon Rosselló	Notes històriques	16
Benestar social	La prevenció a primària	18
Antoni Tugores	Mateu Galmés	20
Antoni Sansó	Sa Coma	21
Crom el Nòrdic	Filosofia	22
Joan Roig	Tertúlia de cafè	24
PSM	L'articulació de l'estat	25
Miquel Jordan	E.L.A.	26
Obra Cultural Balear	Diada per la llengua	27
Isabel Nicolau	Comptabilitat	
	Distribució	

NOTA

Els articles apareguts en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus propis autors. De l'Editorial se'n fan responsables el director i el consell de redacció.

Per tal de mantenir es secret de ses deliberacions des conclave, es cardenals varen haver de jurar que no passarien informació a ningú, ni de paraula, ni per escrit ni mitjançant cap dispositiu telefònic.

Per si de cas, emperò, instal·laren a sa capella Sixtina un sistema electrònic per inutilitzar es mòbils, no fos cosa que el dimoni en temptàs qualcun i li fes cometre una terrible indiscreció.

Devia esser que ja sabien que en Ratzinger, l'any 2000, havia enviat una postal a un alberg des Camí de Santiago anunciant que seria Papa amb so nom de Benet XVI i no volien que hi hagués més filtracions per part de l'Esperit Sant...

I parlant de Papes, quan vaig llegir que en Bush estava alabat amb s'elecció de Benet, no sé perquè em va venir a sa memòria aquella glosa que diu:

"Guarde para su regalo
esta sentencia el autor:
si el sabio no aplaude, malo;
si aplaude el necio, peor".

Davant s'augment des PSOE a ses enquestes i an es vots en relació an es PP, aquests dies va córrer es rumor de què n'Acebes era un infiltrat des socialistes dins sa direcció des populars, ja que es més beneficiats per sa seva política ultraradical són evidentment ets esquerrans.

Però s'ha comprovat que es rumor no era ver, ja que mostraren una fotografia d'en Zapatero a n'Acebes i va ser com que mostrar un santcristo a un vampir: li sortiren buranyes per tot es cos i per poc no hi fa sa pell.

Segons notícies d'ultramar, a ses noces d'en Carlos i na Camilla no hi va haver ningú que fes sonar corns, encara que se casassin un viudo amb una divorciada. Per compensar, però, nomenaren sa novia "duquesa de **Cornualles**", un títol nobiliari que li va com anell al dit, en vista de ses conegudes banyes que posava a sa difunta lady Diana.

Es Vaticà ha passat per ordre an es fidels espanyols amb càrrec que de cap de ses maneres s'atrevesquin a casar dos homosexuals, maldament sa seva negació els suposi perdre sa feina.

Lo que no ha dit és si ells se'n cuidaran de donar menjar an es fills o de comprar-los sabates quan n'hagin de menester, si els donen es vuit dies per no complir sa llei.

Com deu esser que no va dir lo mateix an es soldats de tot el món que se n'anaren a sa guerra d'Iraq?

Tenc per mi que passa d'hora de què aquests integristes deixin de confondre es delicte amb so pecat, i que se fiquin més amb ses coses de Déu que amb ses del César.

Quan en Miquel Àngel Flaquer -crec que era aquest es seu nom- va agafar sa paraula a sa inauguració de sa remodelació de sa plaça des Pou Vell, me pensava que m'havia equivocat de lloc, perquè va xerrar més de desdoblaments i de variants de carreteres que no de pous o capellans lletraferits.

A lo millor és que aquests polítics tenen un discurset escrit i sempre amollen es mateix, vagin allà on vagin. Tanmateix ningú els escolta...

Per cert, xerrant den Salvador Galmés, em vaig fixar que es nostros polítics no citaren ni de passada que va esser es Club Card es qui va reafirmar sa seva figura i va impulsar sa reedició de ses seves obres, fa més de trenta anys; ni que sa nostra revista se va batiar amb so nom de sa seva novel·la més llarga, ajudant així a sa seva difusió; ni que tenim començada una col·lecció de llibres de temàtica local amb so nom d'*Es Pou Vell*.

No ho dic perquè mos llinen es pèl, però, no trobau que és com a més elegant reconèixer sa feina d'ets altres, en lloc de voler-se posar sempre totes ses medalles?

S'altre dia vaig telefonar a sa Guàrdia Civil i em va sortir un contestador que deia: "Guardia Civil, un momento por favor. Wait a minute, please. Erwarten Sie einen Minuten, bitte". Tant costaria gravar també es missatge en català?

Així i tot he de reconèixer que em tractaren molt bé i que es jove que posteriorment em va atendre, a Artà, era la mar de simpàtic i salat.

Francesc Xavier Tous Riera

INTRODUCCIÓ

Un dia veus aquell jovenell ros que maneja, amb en Miquel, el aparells del muntatge del Devallament li demanes, i aquests qui és? Ah!, és es nebot, es fill d'en Xisco. I penses, com passa el temps! Du tot es maneig, afegeix en Miquel, li agrada molt, hauries de veure s'estudi que té a ca seva...

I la cosa acaba aquí.

El segon encontre ve com a conseqüència d'un concert que el seu grup va fer per a un grup de catequistes de Llevant a ses Sitges. En aquesta ocasió realment solament em vaig adonar de l'esment que dispensaven als seus instruments, puix sonaren tard i jo ja era a dormir, però na Caterina en va quedar entusiasmada i va penjar, en el tauló d'anuncis, un cartell que li havien regalat, el cartell de la presentació del seu primer disc.

Temps després, el pregó de les festes patronals, i una altra sorpresa... Després l'escolta atenta del seu disc i la lectura de les lletres... certament el poble creix, el temps passa, l'evolució constant en certa manera ens redueix l'àmbit de coneixement. Quantes persones hi ha que fan coses interessants sense saber-ho? De quina manera es podria fer sortir i informar de tot el que es mou i ultrapassa l'àmbit personal i particular?

Cal esperar que l'atzar, en el seu constant onatge, no s'aturi de deixar, sobre l'arena del coneixement troballes com la feina d'en Francesc Xavier.

DADES BIOGRÀFIQUES

El meu nom és Francesc Xavier Tous Riera, vaig néixer el 22 de juny de 1985 en un "poble amagat entre les muntanyes al llevant de Mallorca", Sant Llorenç des Cardassar. Dins el calor i el suport de la família em vaig anar formant, aprenent els valors els quals les circumstàncies de la vida ens ensenya. De petit, sempre amb energia i il·lusió volia moure el món jo sol; no per voler ser més que els altres, sinó per la força emprenedora i innocent d'un nin que no

li feia por somiar, travessar les barreres de lo real i submergir-se dins un món de colors, de fantasies, d'infiniteses... Conservo el record del meu major temor de la infantesa, m'amagava darrere d'un vell sofà d'ocre vellut, plorant i mort de tristesa; mamare llavors venia i m'abraçava demanant-me: què te passa?, jo sols li contestava "no vull tornar gran". Semblava que sapigués que un dia ja no veuria la vida com una fantasia de colors.

ENTREVISTA VIRTUAL

1.- Quan t'adonares de la vena artística?

Una vegada vaig tenir un somni, volia ser músic. No vaig cercar altra explicació. Aquell era el meu somni, cada vespre escrivia cançons i tocava la meua guitarra, clar adormit. No m'importava que ningú m'escoltés, aquell era el meu somni i ningú podia privar-me d'ell. Així que vaig demanar-me: on es la frontera?, per què no intentar-ho? D'aquesta manera vaig començar a endinsar-me dins el fascinant món de la música.

Ja des de petit vaig començar a tocar instruments musicals, el meu primer instrument va ser la trompeta però la veritat, no va ser lo meu i tan sols dos mesos més tard la vaig deixar començant a tocar la percussió en la banda

municipal del meu poble. Jo no volia ser percussionista sinó tocar la bateria. No va ser fins anys més tard que els meus pares em regalaren la primera bateria. El segon instrument que vaig aprendre a tocar va ser el piano, he de confessar que aquest sempre ha estat per a mi a més d'un instrument per interpretar, un instrument per compondre les meves cançons. Finalment el darrer instrument que vaig començar a tocar va ser la guitarra ara farà prop de sis anys. Va ser per la il·lusió del meu pare que vaig començar a tocar aquest instrument. He de reconèixer que per a mi la guitarra és l'instrument en el que hi he dedicat més temps, a més ha estat l'únic que he tocat en una agrupació musical, això sempre influeix positivament en l'estima i en la tècnica que tens sobre aquest.

2.- D'on creus que te vé. Per què?

De petit era un al·lot molt nerviós, actiu, somiador i amb moltes inquietuds, es veu que necessitava algun medi per tal d'exterioritzar el que portava dins, era agafar un instrument i començar a expressar-me. Em recordo que no devia tenir cinc anys quan em varen regalar un pianet de joguina, a mi m'agradava experimentar amb els sons, no en tenia ni idea de música però anava tocant les tecles fins que trobava el so que volia. Aquest fet d'anar experimentant, provant, inventant... ha estat determinant en la forma que tinc de fer música.

3.- Com es fa una cançó?

Mai m'ha agradat escriure una partitura per fer una cançó, sempre he preferit jugar amb els sons i les sensacions que em provoca fer vibrar l'instrument. A l'hora de fer una cançó hi ha molts d'aspectes que poden influir en el resultat de l'obra. Influeix moltíssim l'estat d'ànim en què et trobes, les situacions que estàs passant, l'entorn que et rodeja etc. Una cançó necessita una bona dosi de tendresa, de fúria, d'amor, de pena... és un tot de sentiments, el teu propi mirall on et veus reflexat. Una cançó tant es pot fer amb un minut com no acabar-la en la teua vida. Penso que una cançó en realitat mai està acabada,

es com un ser viu que neix, creix, no es reproduïx però sí es transforma així com vas canviant i mor quan cau en l'oblit.

2.-Un llorenç que compona cançons en un grup manacorí. Veïam explica un poc això.

Ja en fa molt de temps des que es va formar el meu primer grup musical, jo sols tenia dotze anys. Aquest es deia Indecisos, cap altre nom no podia ser millor per aquest grup, la veritat i perdoneu-me l'expressió pareixia més un "galliner" que un grup musical, mai vàrem ser capaços de tocar una sola cançó seguida. Però alguna cosa bona vàrem treure d'aquells temps, fer amics i aprendre a aconseguir les coses per nosaltres mateixos. Després d'aquest grup en vàrem formar un altre, va ser quan vaig conèixer n'Esteva i en Roger. Aquest cop sí que anava de debò, així que vam decidir cercar els músics que consideràvem que ens faltaven per dur endavant l'agrupació. Aquest grup es va batejar amb el nom d'Eclipsi. Fèiem molts concerts i la gent ens respectava molt, principalment per l'edat i per la manera de tocar fresca i alegre que teníem. Però aquest grup es va desfer després de moltes discussions i mal de caps. Quedant solament els tres components principals, n'Esteva en Roger i

jo, nosaltres ens entusiasmava la música i no ho volíem deixar anar, així que vam seguir fent cançons i treballant de valent amb il·lusió. Mig any més tard s'afegí un baixista Víctor i considerant-nos com un grup complet vam decidir posar nom al grup, d'aquí nasqué KARD'S PIKEN.

3.- Cada component d'un grup té un "paper" no escrit. Quin és el teu?

Pel que fa al paper que tinc dins el grup és compondre cançons i intentar que aquestes corresponguin i siguin

adequades a la línia que seguim.

4.- Una vegada feta la cançó, com condiciona el grup?

Com bé he dit abans cada component té un "paper" molt important dins el grup. Cada un aporta el seu trosset tant en la manera de tocar com a l'hora d'arranjar i fer modificacions a les cançons. Cada un de nosaltres és una pesa clau, sols que faldem un ja no som Kard's Piken.

5.- Després de cantar tantes vegades "Nedar entre dues aigües", has avançat en el coneixement del què és la vida?

Mirant enrere, immers dins la tèrbola boirina del record, com vergues fugisseres de tempesta i calma, el passat. Despertes i la càlida llum del dia et frega la cara fent-te obrir els ulls per primer cop. L'Infant que veu la tendresa, en son braçol d'amor i joia comença a somiar. L'al·lotj somia, somia i observa, juga i somia, somia i aprèn. Instants de temps desvirtuats, submergits dins fantasies, il·lusions, colors... aleshores vius!, coneixes, rius i plores fins que són records et condueixen al present. Et dorms i és aquí quan comences a somiar de nou. Projectes, rius de pensaments, desitjos i esperances incertes, blancs i negres de tormentes, un cruït i caus en lo més profund del somni, la mort.

Qué en seria de nosaltres, somiadors ànimes perdudes, sense ningú que ens estimés, ens respectés, ens ensenyés i ens guiés? Vagariem solitaris com negres ànimes al vent, volatejant desorientades per l'infinit limbe del nostre ser.

6.- Si haguessis de triar una de les cançons que has fet, aquesta quina seria?

Em resulta molt difícil saber quina cançó m'agrada més de les que he fet, entre altres aspectes perquè totes representen la meua forma de pensar i veure a més de les pròpies vivències. Però ja que "se m'obliga" em declino per Nits de Galivança. Me l'estimo especialment per ser "una història escrita en temps real", la lletra de la cançó no es va acabar d'escriure fins passat dos anys d'haver escrit la primera paraula, de fet al grup ja la tocàvem en directe sense acabar-la i sense tenir títol, la coneixíem com "la Balada", tipus de cançó al que pertany. Si s'observa el que significa la lletra i tot seguit s'intenta entendre el títol es pot observar una certa discòrdia; "Nits de galivança", que significa galivança? Molts es preguntaran, doncs és aquella esperança enganyosa, aquella il·lusió, aquell desig que mai arriba ni arribarà. Per tant aquesta cançó encara que pel seu text sembli esperançadora té el seu propi rerefons cru, amarg i tràgic, el títol, que descarta tota esperança i il·lusió.

7.- A "Nits de galivança" parles de "moments màgics". Quins són els teus moments màgics que es poden contar?

Com que aquesta és una entrevista centrada en la meua vida de músic centraré les meves millors vivències relacionades amb la música. La música m'ha aportat un munt de moments inoblidables que em serien impossible d'imaginar si no hagués format part de la meua vida. Són màgics

tots i cada un d'aquells moments en què pugés a un escenari; sentir la suor que et davalla pel front en un moment d'excitació col·lectiva, escoltar com la gent canta les teves cançons. És màgic gravar el teu primer disc, entrar en un estudi de gravació professional i veure com les cançons van agafant forma. És màgic poder conèixer tanta gent que li agrada el mateix que a tu, poder compartir opinions i experiències, i a més aprendre d'ells. Què bonic que és poder seure's baix la llum de la lluna i recordar moments màgics que potser mai tornaran.

8.- Quines són les teves metes musicals?

Per a mi la música sempre ha estat un bon passatemps, mai m'hi he volgut dedicar professionalment, entre altres coses perquè es molt difícil viure solament d'aquest art. He de reconèixer que significa molt per a mi, sempre l'he portada dins i sense ella hem sentiria buit. És clar que m'agradaria arribar lo més amunt possible, no amb ambicions de fama sinó perquè la gent pogués conèixer les meues cançons i els meus treballs impedit així que acabin en l'oblit. En un futur m'agradaria poder dedicar temps al que és la producció musical i audiovisual, des de sempre m'ha interessat moltíssim tot aquest món. M'encantaria poder participar amb la música per algun tipus de producció de vídeo, especialment cinematogràfica,

i veure com la música va prenent vida amb les imatges.

9.- Ara mateix a quin mirall vos mirau. Quins són els teus ídols?

Sempre m'ha agradat molt la música dels anys seixanta i setanta, grups com Pink Floyd, Santana, Beatles, Dire Stire, Led Zeppelin, Deep Purple, Black Sabbath, King Crimson, Eric Clapton i molts altres, han configurat el meu estil de música influenciant-me a l'hora de fer música. Em consider un nostàlgic de tota aquella època, era per a mi molt més bonic que ara. La música era realment un fenomen social i la gent es movia amb la música marcant les modes del moment (hippy, heavy...), reivindicant-se en la música els problemes d'una Societat escalivada de la violència de les guerres. El meu gran somni seria poder fer un bot en el temps i poder retornar a aquella època mai viscuda per a mi, poder formar part de tots aquells moviments i poder escoltar la música que a mi realment m'agrada en directe, assegut davant del gran escenari de Woodstock al seixanta nou.

10.- "Digues-me tu la resposta que m'animi a continuar" (Colors) "Que bonic seria si brillessin de nit" (Estrella errant). No ho veus tot una mica transcendent? Per què?

Vivim en un món on tot evoluciona a una velocitat frenètica, on les tecnologies i les tendències varien constant-

ment, un món en què la identitat pròpia es veu amenaçada. On són els nostres costums? On estan les nostres arrels? Acàs ens hem oblidat d'on venim, és tan cert cap on anem? Es que ens dirigim cap un forat negre, alimentat pel gegant golós de l'evolució globalitzada? Tal volta aquesta sigui una visió un tant pessimista de la vida, però que n'és de complicat sortir a la llum i transcendir al temps.

Guillem Pont

Joseph Ratzinger, un nou inquisidor a la seu de Pere

Sorpresa? No tanta. Decepció? Una gran decepció. Aquesta és la sensació que em va causar quan vaig escoltar el nom del 265è Papa de l'Església de Roma. Un té la sensació que la majoria dels cardenals tancats dins la Capella Sixtina aprofitaren que l'Esperit havia anat a fer una mica de sesta per fer-ne de les seves, a fi de què els poders fàctics del Vaticà -llegiu la Cúria vaticana- es poguessin sortir amb la seva i avortar qualsevol possibilitat de poder tornar obrir les finestres del Vaticà perquè hi pogués entrar una mica d'aire fresc. *Alea jacta est* i un nou inquisidor ja seu a la cadira de Pere.

El darrer inquisidor que havia ocupat la seu de Pere va ésser Camilo Borghese, que va ésser Papa des del 1605 al 1621 amb el nom de Pau V. El cardenal Ratzinger, com a Prefecte per la Doctrina de la Fe -antiga Santa Inquisició-, és el nou Papa que exercirà amb el nom de Benedicte XVI.

Què es pot dir del nou Papa? Es podrien dir moltes coses. Per exemple, que durant el Concili Vaticà II es va significar com un persona oberta als vents de canvi el que el Concili propugnava, però que amb el temps aquelles posicions els ha anat abandonant fins a convertir-se en un vertader inquisidor durant els darrers vint anys. Els més de cent teòlegs represeliats durant la seva etapa de Prefecte per la Doctrina de la Fe per no pensar igual que les tesis oficials de Roma són una bona mostra del talant que ha tingut fins ara el nou Papa.

Ratzinger no és el Papa que molts de Catòlics hauríem volgut per a fer front als problemes que té avui l'Església; per tant, la seva elecció no ens ha agradat gens. Aquesta elecció pot suposar el mantenir el mateix camí que

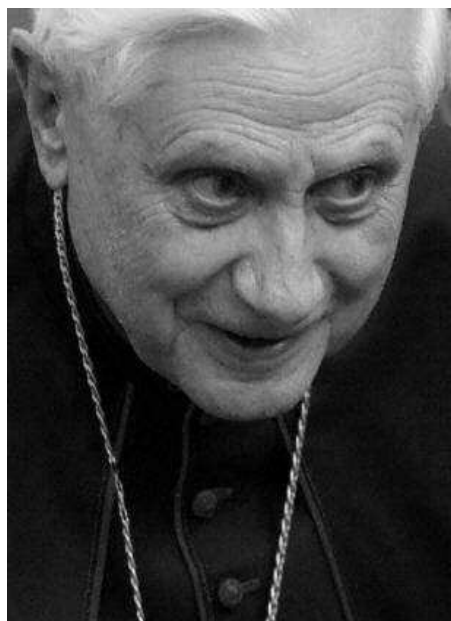
va marcar el Papa Joan Pau II en el seu llarg pontificat, però no oblidem que moltes vegades aquelles coses que es deixen fermades i ben fermades tenen bo de fer desfermar-se.

En tot cas, aquells que pensam que la religió és una cosa personal i que l'Església tan sols és un suport de la nostra fe en Jesucrist però no una obligació a ultrança de seguir a peu de lletra els seus mandats, encara que sien equivocats, no ens afecta excessivament perquè la nostra fe no es canvia perquè hi hagi a la Seu de Pere un Papa tancat o obert a la realitat d'avui. Naturalment que ens agradaria que l'Església es posés al dia, cosa que dubto que passi amb aquest nou Papa.

En tot cas, és molt difícil fer una anàlisi d'una persona que acaba d'asseure's a la cadira de Pere, perquè una cosa és el que va fer Joseph Ratzinger com a Cardenal Prefecte per a la Doctrina de la Fe i l'altra el que farà Benedicte XVI com a Papa. Per tant, no cal perdre l'esperança perquè es poden produir sorpreses. No seria la primera vegada.

Així i tot, li desitgem un pontificat ple d'encerts pel bé dels més de mil cent milions de catòlics que hi ha arreu del món. Així sia.

Ignasi Umbert

Postdata

No havien passat 15 hores des del moment d'anunciar-se l'elecció del nou Papa i els negocis que envolten tota la parafernàlia vaticana ja s'havien posat en marxa i la primera fotografia del nou Papa amb les estrenades vestidures papals ja es podia comprar a les tendes de *souvenirs* de la Ciutat del Vaticà. Això es diu córrer i fer via, i és que n'hi ha que dormen amb els ulls ben oberts.

Joan Pau II, un Papa amb moltes llums, però també amb moltes ombres

El passat dia 2 d'abril, un del papes de més llarg pontificat va fer el seu darrer viatge, el que el va dur, quasi segur que directament, a la casa del Pare. I dic directament perquè estic convençut que no va d'haver de fer cap aturada a cap altre lloc perquè simplement era un bon home, no sé si sant o no, no voldria ésser tan agosarat de proclamar-lo sant abans de temps, però segurament el temps en proclamar-l'hi també batrà un altre rècord com molts dels que ha batut durant el seu pas per la seu de Pere.

Aquí cal recordar que a Joan XXIII, que va ésser realment un gran Papa i un vertader sant, s'han torbat quaranta anys en fer-lo beat, no sant, i penso que tenia tants de mèrits com pot tenir Joan Pau II per ésser-ho, però després d'haver vist San Josemaria declarat sant en menys de vint, i tenint en compte qui controla avui la Cúria vaticana, hauríem de pensar que aquesta gent de l'Obra del Senyor no té res impossible.

Durant tots aquests dies que Joan Pau II ha restat malalt i els dies després de la seva mort en què les televisions públiques o privades -a Espanya, diria que més la pública- han dedicat hores i hores mostrant quasi sempre les ma-

teixes imatges i quasi sempre acompanyades de comentaris on sempre es lloaven la vida del Papa acabat de morir. Foren molt poques, per no dir quasi cap, les veus que plantejessin la part menys positiva del seu pontificat; sempre es parlava de l'atracament a les diferents confessions, en especial als jueus, de la defensa dels més dèbils, dels seus viatges; es contaven anècdotes del Sant Pare, que sempre estava envoltat de joves, que eren multituds els que compareixien a escoltar la seva paraula, i efectivament això és ver. Però caldria preguntar-se si una vegada haver assistit a una de les seves trobades, les esglésies coneixien un augment considerable de nous assistents als actes del dia a dia organitzats per les parròquies. Jo tinc la sensació que les esglésies estan més buides que mai i que tots aquests viatges han estant una simple mostra de lo fàcil que és manejar les masses mitjançant els mitjans de comunicació d'avui, i en especial la televisió i, naturalment, que cap d'aquests li ha costat res, sinó ben el contrari, posant en marxa les més avançades tècniques de la comercialització d'un producte *-merchandising-*, i dubto que la majoria dels ciutadans que l'anaven a escoltar fessin tot el que deia el Papa, en especial al referit al sexe.

Penso que, com ja ha ocorregut amb altres líders mundials que també han tingut la seva quota de popularitat i carisma a un moment de la història, ja fossin polítics, actors de cinema, cantants o toreros i que també envoltaven de masses les seves aparicions públiques, avui ja tan sols són un record llunyà pels que visqueren aquells actes. El mateix possiblement passi amb els que han assistit a les concentracions multitudinàries de Joan Pau II; dos exemples: qui se'n recorda de la gentada que va anar a acomiadar les despulls de Pius XII, o de la gent que va desfilar davant el cadàver del General Franco. Al cap de cinc anys, més de deu milions d'espanyols votaven al partit Socialista i avui, la majoria de les noves generacions ni tan sols saben qui era. La memòria moltes vegades és superada per la realitat del dia, en especial quan es tracta de la memòria col·lectiva.

Per tant, aquí jo no faré lloances de les llums -que els ha tingut, sens dubte, i moltes- del pontificat de Joan Pau II perquè les que jo li pogués fer ja han estat fetes incomputables vegades, per això em limitaré a comentar algunes ombres de les que, segons el meu parer, ha tingut el pontificat del 264è Papa de la història de l'Església, perquè penso que el fet que hagi estat un home bo i que veus interessades ja el vulguin fer sant estant el seu cos encara calent, no vol dir que en el seu papat tot siguin llums; també hi alguna ombra.

En alguns casos són ombres personals; altres, induïdes per la gent que l'envoltava. Algunes de les seves posicions estaven lluny de la realitat, i en alguns altres casos eren totalment inadmissibles. Vegeu algun exemple del que dic: la renyada pública que va fer a Nicaragua al poeta Ernesto Cardenal, aleshores ministre de Cultura del Govern Sandinista; tots recordem aquella escena. Crec que les coses s'han de dir però no fer-ne un escàndol ni una humiliació. No, no hi ha ningú que li agradi que li cridin l'atenció públicament. Un altre cas en què el silenci va segellar la seva boca, i aquí encara és molt més escandalós: fou el moment que donà la comunió al dictador i assassí xilè Augusto Pinochet; en aquest cas, no va trobar necessari fer-li cap renyada pública. O el silenci més absolut davant el President Aznar per la seva implicació amb la guerra d'Iraq, quan ell s'havia mani-

festat totalment en contra, i en canvi no va dubtar recentment en donar una passada al govern espanyol per voler revisar el Pla Hidroelèctric que permetia transvasar aigua del riu Ebre cap a la zona de València, zona controlada per la gent de Zaplana. És claríssim que Joan Pau II es trobava molt millor entre els governs de dretes que amb els d'esquerreres.

La negativa a veure la realitat d'una societat que no tenia res a veure amb la que ell havia viscut a la seva nativa Polònia és una constant del seu pontificat, basta veure la seva posició davant la pandèmia que suposa la sida, en especial en els països subdesenvolupats, on aconsellava la quasi total abstinència de practicar sexe; dir això a una societat quasi primitiva com pot ésser bona part de la majoria de gent afectada sembla un sarcasme, i més sabent, com es va confirmar després, que el Vaticà havia autoritzat la utilització de la pastilla contra la concepció a les monges que treballaven a les missions en alguns d'aquests països perquè no quedessin embarassades en cas d'una violació, cosa que passa molt sovint per aquelles latituds.

La seva posició intransigent sobre la possibilitat que la dona es pogués igualar amb l'home en el si de l'Església Catòlica ordenant-les sacerdotesses amb totes les prerrogatives de qualsevol sacerdot és una altra ombra que en el futur haurà de donar llum l'Església.

L'actitud mostrada front el problema del celibat és també una ombra que cal posar en el deure de Joan Pau II, quan són moltes les veus que li demanaren la reconsideració de la seva posició, i més quan la manca de vocacions és realment desesperançadora. Una reconsideració d'aquesta obligació, imposada per la pròpia Església, podria aconseguir que molts de catòlics es poguessin integrar a les seves tasques del dia a dia a les esglésies.

La intransigència frontal que els homosexuals d'arreu del món han hagut de patir per la seva condició per part de les autoritats eclesiàstiques és una altra de les ombres que cobreixen el pontificat de Joan Pau II. I mentre això succeïa, a Nord Amèrica els escàndols per abusos

sexuals, especialment de caràcter homosexual, quasi condueixen l'Església americana a la bancarrota, degut a les enormes quantitats que es varen haver de pagar per a tapar-los. L'Església aquí mantenia un doble raser, i en lloc de denunciar-los a la justícia com pertocava es limitava a traslladar els capellans transgressors de parròquia un centenar de quilòmetres lluny.

Tots recordareu la manifestació que es va fer a Roma durant una de les misses prèvies a l'inici del conclave per part dels centenars d'afectats contra el Cardenal Bernard Law, encobridor de la majoria dels casos ocorreguts als EEUU.

Aquí, a Espanya, hem vist com l'Església Catòlica casa i descasa les parelles segons els diners o la classe social a la que pertanyen. Tots recordareu el cas de Camilo José Cela, que amb un fill de més de quaranta anys va aconseguir que li anul·lessin el matrimoni per casar-se amb una dona quaranta anys més jove, demostrant que allò que l'Església diu "el que Déu ha unit només Déu ho pot desunir"; i no oblidem tota aquesta catefa de gent que cada dia omple els programes de TV, dels anomenats del cor, i que tots coneixem, com poden ser Rocío Jurado o la seva filla, Rociito, Mar Flores, etc., etc. Tampoc ens hem d'oblidar del cas de Gescartera, on la nostra Església invertia els diners per fer-ne de petits i que se sàpiga, el Papa no va renyar ningú públicament, sinó més bé el contrari.

I parlant de diners, algú recorda el què va passar amb la quebra del milanès Banc Ambrosià, on el Vaticà va perdre milions de diners i vàries persones foren assassinades? L'aleshores responsable econòmic del Vaticà era el bisbe Marcinkus, que fou encobert front a la justícia italiana, i es limitaren a tornar-lo enviar cap a Amèrica, a una de les parròquies de la seva procedència sense que ningú li exigís cap responsabilitat. De tot això no hem vist cap amonestació pública per part del Papa als responsables màxims de tots aquests fets. Silenci, només silenci.

De tots els encontres que ha tingut Joan Pau II amb les diferents confessions, veiem que el que hem avançat és poca cosa: acord, cap; bones paraules,

les, sí, però només això, bones paraules; i és que és molt difícil avançar en aquests temes si un no està disposat a renunciar ni a una sola coma o accent. Joan Pau II tan sols estigué disposat a que la unificació fos una integració d'aquestes altres confessions, no un assumir molts dels errors que l'Església hagi pogut tenir, i considerant sempre que la Religió Catòlica és l'única veritable i sense admetre que els homes que l'han dirigida puguin haver-se equivocat. Prova d'això és la caça de teòlegs que qüestionaven algunes de les posicions que mantenia i manté l'Església conduïda per Joan Pau II, que foren obligats pel responsable del Sant Ofici -antiga Inquisició-, cardenal Joseph Ratzinger, a retractar-se o abandonar, com els va passar als defensors de la teologia de l'Alliberament.

Aquí cal recordar la quasi expulsió i marginació dels jesuïtes de la Cúria Vaticana i el seu canvi per gent apropiada a l'Opus Dei, enemics declarats de la Congregació fundada per sant Ignasi de Loyola, més d'acord amb la seva ultra conservadora manera de pensar, amb tot el que això va significar, en especial pel desenvolupament de les tesis aprovades pel Vaticà II. Els jesuïtes eren -i són- una gent que havia comprès la realitat en què vivien i viuen els anomenats països del tercer món, subjugats quasi sempre per cacics locals controlats per les gran potències econòmiques, en especial la nordamericana. També aquí cal recordar la humiliació que va fer al Superior General dels jesuïtes, l'anomenat Papa Negre, aleshores l'espanyol pare Arrupe, poc abans de la seva mort,

on, per primera vegada en la seva història, els jesuïtes no pogueren elegir el seu Superior General ja que el Papa Joan Pau II els hi va imposar el que va voler; penso que això és una altra ombra al deure del papa que ens ha deixat.

Tampoc podem oblidar alguns dels nombrosos sants que durant el seu pontificat han estat elevats als altars, com algunes de les víctimes del desastre de la Guerra Civil espanyola, molts d'ells d'una santedat més que discutible, on els aspectes polítics són difícils d'obviar; o el més escandalós, per la contestació que va tenir dins molts de sectors catòlics, em refereixo al fundador de l'Opus Dei, José Maria Escrivà de Balaguer, avui san Josemaria, que va ésser anomenat sant en un temps rècord, mentre altres, amb molts més mèrits, encara esperen trobar un bon patrocinador perquè la seva causa comenci a anar endavant.

Com podeu veure, en el pontificat de Joan Pau II no tot foren llums, també hi va haver bastantes ombres, i aquestes ombres són l'herència que deixa el Papa polonès, el tercer pontificat més llarg de la història de l'Església Catòlica. Una herència de difícil administració, perquè quasi 27 anys de pontificat són molts, tants per haver fet possible que l'Església hagi tornat en molts d'aspectes bastants anys enrera, que hagi arraconat els avanços que ens havia duit el Vaticà II de la mà d'aquell Papa, realment bo, anomenat Joan XXIII, i hagi deixat les esglésies buides, on la mitjana d'edat dels assistents està per damunt els seixanta anys, els seminaris estan buits i els capellans han d'atendre tres o quatre parròquies. L'Església es troba incapaç d'aconseguir les vocacions suficients per a poder atendre com cal els seus feligresos i incapaç al mateix temps d'aconseguir que les ovelles perdudes tornin trobar el seu sestador. És vertaderament un panorama bastant desolador, però esperem que el nou Papa no sia com els crancs i tornem seguir per enrera; d'ésser així, es podria convertir definitivament en una religió amb molts d'inscrits en els registres parroquials però amb els bancs de les esglésies ben buits. Però no hi ha que perdre la fe, l'Església de pitjors moments n'ha sabut sortir. Esperem que així sia.

Montseriu

Antònia Galmés i Aina Pont

Montseriu és una finca rústica del terme de Sant Llorenç des Cardassar situada entre Can Petxina, Son Nadal, Son Costes i Son Pocapalla. Apareix documentada com a rafal el 1529, ara bé, els propietaris ens diuen que la primera edificació del segle XV era més amunt que les cases que hi ha actualment i ja no en queda cap resta. Les cases que hi ha pensen que tenen uns 300 anys, són de dos aiguavessos, teulada de doble vessant, planta baixa i sostre. En el primer aiguavés hi ha l'entrada, menjador, cuina i l'escala que puja al sostre; al segon hi ha una sala i dues habitacions.

Per contar-nos un poc d'història de Montseriu hem parlat amb en "Joan de Montseriu" i el seu nebot, en Mateu, i que ells recordin aquesta finca fa generacions que passa de pares a fills. Comencen a contar-nos que uns antics avantpassats seus tengueren molts de fills i un d'ells, anomenat Joan Antoni Femenias Bauzà, es va casar amb na Joana Mª Girart (Biulaigua) eren els padrins den Joan. En Joan Antoni Femenias va esser batle de Sant Llorenç entre els anys 1923 i 1924, va morir essent batle i a partir d'aquí la seva dona va tirar endavant la finca i els fills.

En "Joan de Montseriu" ens proposa que també parlem amb n'Aina "Molinera", cosina seva, que té noranta anys i recorda moltes vivències de Montseriu amb la padrina "Biulaigua". N'Aina, que va perdre la mare quan era nina, anava a Montseriu cada dia hi ho feia a peu, als dotze anys li compraren una màquina i es va posar a brodar.

Recorda que sa padrina feia porcs, galls, gallines i tenia cans per guardar la casa. També tenien mitja quarterada de vinya, el mes de setembre anaven a collir el raïm, després el posa-

ven dins la pica de pedra que tenien per a rentar la roba, els nins es posaven drets damunt el raïm i amb els peus el trepitjaven fins que pel forat de la pica havia sortit tot el suc, llavors el posaven dins l'habitació de les bótes, feien vi blanc, vi negre i vinagre.

El temps de les messes, quan anaven a segar, cada dia la padrina feia una bona greixonera de sopes per berenar, llavors arplegaven la palla dins llençols i l'entraven al sostre, així tenien menjar per als animals.

N'Aina recorda que també tenien abelles per al consum de la casa, treien la mel dues vegades a l'any, la de maig que era una mel ben rosseta i la de setembre o mel de figa, que tenia un

color més fosc. La padrina prensava les bresques amb les mans i quan havia acabat deia als nets: nins ja podeu venir a llepar un poc. N'Aina ho recorda com si fos ara.

Un oncle de n'Aina era l'encarregat de fer els planters que més tard sembraven a

l'hort que tenien a la Grua, on hi havia un sínia, així transcorria la vida a Montseriu. No recorden que fessin mai cap festa, només que el dia de les matances convidaven tota la família, eren molts i aquell dia sí que pareixia festa grossa.

Tenien una posada al poble i la padrina hi anava amb una somereta blanca, era al carrer Nou número 1.

Però el més significatiu que ens han contat és que a Montseriu hi havia un molí de sang a la carrera de les cases, que no tenien declarat, i quan va acabar la guerra, entre l'any 1941 i 1943 varen precintar tots els molins declarats, i el de Montseriu el varen instal·lar dins una habitació del segon aiguavés perquè ningú el pogués veure. El molí va seguir molguent d'estraperlo els vespres, i ens conten que va fer molta feina i que hi anava gent de ben enfora per moldre el blat i tenir farina per menjar. Actualment segueix dins les cases i d'aquí li ve el nom a n'Aina "Molinera".

NAIXEMENTS

* Dia 28 de març va néixer a Sant Llorenç en Pere Oliver Garrido, fill d'en Miquel i nan Cristina. Des d'aquí els volem fer arribar la nostra enhorabona.

* El 19 de març, també a Sant Llorenç, va néixer na Marina Mesquida Pachón, filla d'en Gabriel i na Maria Isabel. Salut.

* Dia 29 de març, a S'Illot, va néixer n'Enrique Parras Romero, fill de n'Enrique i na Natividad. Enhorabona.

* El 20 d'abril en Jeroni Puigròs i na Magdalena Lull tengueren una filla i li posaren per nom Lluçia. Enhorabona.

DEFUNCIONS

* Dia 27 de març va morir a Manacor en Mateu Ballester Femenias, quan només tenia 68 anys d'edat. Que puguem pregar per per ell durant molts d'anys.

* Dia primer d'abril va morir a Sant Llorenç n'Andreu Melis Soler, als

71 anys d'edat. Descansi en pau.

* Dia 10 d'abril va acabar la seva vida a Manacor don Mateu Galmés Galmés, a l'edat de 79 anys. En aquesta mateixa revista publicam una necrològica. Al cel sia.

* Dia 18 d'abril va morir a Sant Llorenç na Catalina Riera Sureda, *Lluma*, a l'edat de 76 anys. Descansi en pau.

* El 23 d'abril ens va deixar en Mateu Pont Salas, *Robí*, a l'edat de 80 anys. Que puguem pregar molts d'anys per ell.

NOCES

* El 25 de març es casaren en Javier Pérez Matín, ciutadà, i na Maria Antofia, de Romania. Enhorabona.

* Dia 19 de març feren l'esclafit en Joan Nicolau Carrió, artanenc, i na Joana Maria Ferriol Mesquida, llorencina. La nostra enhorabona.

* Dia 2 d'abril es casaren en Jesús Santos Moreno, natural de Madrid, i na Catalina Llinàs Febrer, llorencina. Salut.

* Dia 21 d'abril es casaren a Sant Llorenç en Sebastià Jiménez Vidal, de Palma, i n'Anna Uciechowska, alemanya. Salut i coratge.

Avui fa 65 anys que va néixer sa nostra tia i ho volem celebrar tots junts amb goig i alegria, així com ella volia. Visca sa nostra tia!".

Des d'aquí li volem donar la nostra més cordial enhorabona, al temps que li desitjam que pugui disfrutar durant molts d'anys d'aquesta nova situació.

Bel Nicolau i Aina Simonet

**Vetlades
en el
Molí
d'en
Bou**

**Divendres
20 de maig
vetlada
musical
amb**

**Damià Timoner
(guitarrista i compositor)
Tel: 971 838045**

A principis d'abril na Francesca Sancho, *Meca*, va arribar a l'edat de jubilació i els seus nebots li feren una festa sorpresa a la que hi assistiren parens, amics i veïnats, en una vetlada

agradosa on no hi va manca música, alegria, menjar i regals.

Els seus nebots li entregaren un document firmat per tots que deia: "Perquè sempre hi ets quan te necessitam.

Escultura

L'escultor llorencí Xisco Garrido va guanyar el primer premi en el VIII Certamen d'Escultura 1 de Maig que la UGT organitza a Lleida, amb l'obra que reproduïm a la portada d'aquesta revista.

L'any 2003 ja havia obtingut una menció honorífica i enguany se n'ha portat el màxim guardó, que va acompanyat de 4.507 euros i una escultura de bronze de Jaume Perelló.

Des d'aquí li volem fer arribar la nostra enhorabona per la gran trajectòria que va tenint en el camp de l'art.

Les rares pedres fines, de Bartomeu Matamalas

Josep Cortès

Dia 28 d'abril es va presentar, a Ca n'Apol·lònia, el llibre "Les rares pedres fines", de Bartomeu Matamalas. Vet-aquí un extracte de la presentació que en va fer l'autor d'aquest article.

En Tomeu

Per ventura no li hauria escaigut malament, a en Tomeu, si hagués nascut abans. No un parell d'anys abans, sinó un parell de segles abans, ja que, segons veurem, té l'esperit propi dels artistes que retrata en el seu llibre. Dic això perquè és una persona a qui li interessa tot el que fa referència a l'art, com aquells personatges del Renaixement, i fuig de l'«home unidireccional» que definia el pensador alemany del segle XIX.

Segons les enciclopèdies, sis eren les arts que els antics consideraven «belles», i de les sis en Tomeu s'ha relacionat, poc o molt, amb cinc, almanco que jo sàpiga: la Pintura, l'Arquitectura, la Música, la Literatura i el Teatre.

La **Pintura**: A més de diverses col·laboracions amb Flor de Card -la secció "El còmic", entre el 82 i el 85 i un fullet que editarem l'any 87 juntament amb les delegacions del GOB de Son Servera i Sant Llorenç i que batiàrem amb el nom d'«Una alternativa ecològica per a la zona del llevant», va esser cofundador de la revista de còmics «Llu-nari» i també ha il·lustrat un bon grapat de llibres: «La petita mort», de Jaume Capó, «Roda del folklore pagès», de Damià Duran, «Així xerram els mallorquins», d'Antoni Riera, «Costumari metafòric», de Josep Maria Salom, «Caire religiós dels refranys», de Nicolau Pons, «Òbol de silenci», de Jaume Mesquida i «El nou testament», de Nicolau Pons.

L'**Arquitectura**, ja que treballa com a delineant a un despatx d'arquitectes, tot i que darrerament, supòs, fa més feina amb lo ratolí que no amb els ròtongs.

La **Música**, el seu plat fort: Va començar als 14 anys com a bateria dels «Lagartos», amb Joan Bibiloni, Rafel Aguiló i Miquel Àngel Fernández. Encara record el dia que tocaren en el pati

de la Torre de ses Puntes, on varen esser rebuts i aplaudits com si ja fossin un conjunt consagrat. L'any 70 s'incorporà al grup «Amigos», també com a bateria, i hi va tocar durant 15 anys per tot Mallorca. Enregistraren un disc amb cançons tradicionals mallorquines adaptades a la música rock.

L'any 85 va formar un duet amb Xesc Cortès, en el qual ja tocava la guitarra i cantava, que va durar devers cinc anys. També enregistraren un altre disc més aviat nacionalista que titularen «Som».

Amb alguns amics de Manacor va enregistrar com a cantautor un altre disc «Missatges en clau» i des d'aleshores actua molt sovint amb Pep Alba pertot allà on els conviden. A Sant Llorenç varen venir a una tertúlia en el Molí d'en Bou i muntaren una conferència musical sobre els Beatles que va tenir molt d'èxit per tot allà on la donaren.

L'any 2000, juntament altres músics de Manacor, enregistraren el disc «Trobada», que compta amb set cançons escrites per en Tomeu.

Seguint amb les arts, ara toca la **Literatura**. Perquè, a més del llibre que avui es presenta aquí, en Tomeu ha col·laborat puntualment amb revistes de Manacor, ha fet pregons, presentacions... i sabem de bona tinta que està fent feina

a dos llibres més: un sobre la música lleugera a Mallorca des dels anys trenta fins al *boom* turístic, juntament amb Pep Alba, i un altre de biogràfic sobre un cantant líric mallorquí.

El **Teatre** l'ha tractat amb el grup «Gom Teatre», també posant música amb Pep Alba a «Poeta en bicicleta», de Guillem d'Efak, «A doble espai», de Miquel Àngel Riera i Damià Huguet, «Perquè vull», sobre poemes d'Ovidi Montllor -una obra que s'ha representat a Catalunya, València i Balears-, «Prebel·lòndia», amb música dels Beatles i altres grups dels anys seixanta. Els dos primers estan enregistrats en CD.

Quant a la **Dansa**, desconec si és o no un bon ballarí, però, així a primera vista, em dóna la impressió de què per aquest caire coixeja una mica.

En fi, com veim, en Tomeu és un vertader home del Renaixement, i per això dia 8 d'abril l'Escola Municipal de Mallorquí de Manacor el va fer el protagonista, juntament amb Joan Bibiloni, del Reconeixement de Mèrits corresponent a l'any 2004, circumstància que aprofit per donar-li públicament s'enhorabona.

El llibre

Segons conta l'autor, a rel d'un viatge a Florència va quedar tan impressionat per la seva bellesa que va sentir la necessitat de contar-ho d'alguna manera. Donada la seva afecció a la música i al dibuix, el més lògic és que hagués plasmat aquest impacte en imatges o en cançons, però sorprenentment, no va esser així i es va decantar per una novel·la.

La qüestió és que no s'acabaven aquí, les sorpreses, ja que la primera obra d'envergadura d'un escriptor novell sol patir d'algunes mancances, derivades de la poca experiència dins el camp de la literatura, però aquesta va sortir tan rodona que va merèixer el premi Blai Bellver de Narrativa de Xàtiva, en el País Valencià, la qual cosa dóna per ben entesa la seva qualitat literària.

L'obra està estructurada en dues línies de recerca que conformen el seu eix: la de la fórmula de la pintura a l'oli i la d'un fragment del mapa de Nicolaus

de Caverio, de 1505, que actualment es conserva a la Biblioteca Nacional de París, un mapa suposadament copiat per un dels artistes més grans de la pintura flamenca: Jan van Eyck i que seria de gran utilitat per trobar una nova ruta cap a les Índies. En ella, a la novel·la, hi ha els ingredients bàsics per a què un llibre despertí l'interès del lector: misteri, assassinats, bellesa, personatges històrics mesclats amb d'altres d'inventats... i tot narrat amb una prosa àgil i precisa, dues qualitats que semblen fàcils si un no s'ha posat mai davant un paper en blanc o una pantalla d'ordinador buida. I és que en Tomeu no es conforma amb la bellesa que amara tot el Renaixement, sinó que també se sent atret per la filosofia, per la ciència i per aquella fam de coneixement des primers descobridors i aventurers que s'arriscaren a travessar la mar encalçant noves rutes o noves terres.

No hi cerqueu, a «Les rares pedres fines» una descripció acurada i profunda dels personatges -alguns reals i altres suposadament ficticis-, ja que el que pretén en Tomeu és retratar tota una època, on l'home, en abstracte i sense personalitzar, en fou el protagonista principal. I en aquest retrat no coneix fronteres, ja que l'acció transcorre per Flandes, Florència, Espanya, Portugal, Amèrica... i fins i tot Mallorca, de la qual cita personatges tan reconeguts com els Cresques, Ramon Llull i un -fictici o no- Cristòfor Colom.

Als principals protagonistes de l'època els dedica, lògicament, una mica més d'espai que a la resta. Així, ens parla de Còsimo, Lorenzo i Giuliano de Mèdici, la família de mecenes, banquers, diplomàtics i polítics florentins més famosos des Renaixement italià, d'Andrea del Castagno, pintor, d'Amérgio Vespucci, del príncep de Viana, de Lluís Dalmau, pintor valencià que introduí a Catalunya la tècnica de l'oli, de Sandro Botticelli... i de la jove que li serví de model pe als seus quadres més famosos: «La consagració de la primavera» i «El naixement de Venus», entre d'altres.

La figura de na Simonetta Cattanei -aquesta jove que comentam- és realment singular, ja que durant la seva curta vida -va morir als 23 anys- va tenir temps de casar-se amb Marco Vespucci

-cosí d'Amerigo Vespucci, el navegant que donà nom al continent americà-, de ser l'amant de Giuliano de Mèdici i de convertir-se en la musa immortal de Botticelli, qui amb tota seguretat n'estava enamorat, com en Tomeu, jo mateix i qualsevol persona que estimi la bellesa. Darrera la Gioconda, probablement és la figura més famosa del renaixement italià i els editors l'han triada per esser la portada del llibre que avui presentam. L'altre dia, precisament, vaig llegir un article de Manuel Vicent que convidava a cercar la seva cara d'entre els nombrosos personatges que va pintar Botticelli en els quatre frescs que decoren una part de la Capella Sixtina, tan famosa darrerament per altres motius. Així mateix és curiós que una al·lota que vivia en pecat mortal hagi estat testimoni de totes les eleccions de papes que hi ha hagut els darrers cinc-cents anys... Quan hi torni faig comptes seguir el consell de l'escriptor valencià.

Florència, però, és la protagonista principal del llibre, i ho és des de diversos vessants, tant dels palaus i esglésies fastuosos -amb els grans pintors i mecenes esmentats abans- com dels suburbis i tavernes que acullen els personatges més sinistres de l'època i són cau d'intrigues, assassinats i robatoris.

S'acció que transcorre a les darreres seixanta pàgines del llibre passa a Mallorca, concretament a Ciutat, Felanitx i Manacor, enrevoltant la figura de Cristòfor Colom, i per ella s'entremesclen personatges com Carles de Viana, Margalida Colom o Simó Tort, el de la revolta forana, que acaben tancant el cercle del mapa de Caverio que hem comentat abans. El final, sorprenent, confirma l'amplitud de mires d'en Tomeu, que resta obert a totes les teories sobre el famós navegant que descobrí, entre cometes, Amèrica.

Per tot això que comentam, hem de suposar que en Tomeu haurà hagut de llegir molt sobre aquella època, cercar informació dels personatges reals a fi de no caure en errors de bulto, i fer-hi encaixar els ficticis sense grinyolar, a fi que el lector no se senti enganyat ni excessivament manipulat, una tasca que no tots els autors aconsegueixen. I és que un llibre d'aquestes característiques no s'enllesteix en un sant-i-amèn, sinó que requereix una exhaustiva recerca d'informació i una acurada planificació abans de començar a redactar, cosa que en Tomeu ha sabut fer gràcies, supòs, a internet i a què és una persona meticulosa, culta i a la que li agraden les feines ben fetes, així com Déu mana.

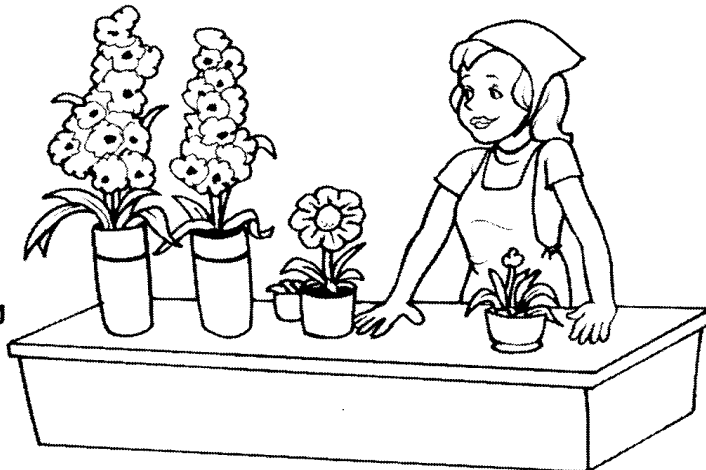
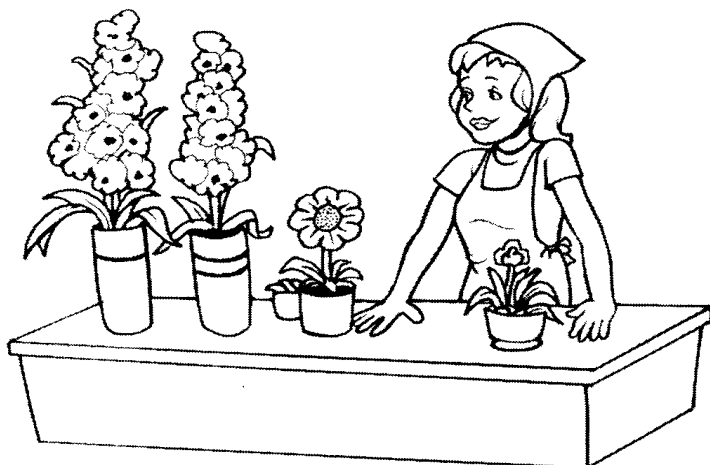
Podríem dir moltes més coses d'aquest llibre, però no estam aquí per contar el seu argument, sinó per llançar dos mots que ajudin a despertar l'interès dels lectors. Per part meua he de confessar que vaig passar gust de llegir-lo, i encara més la segona vegada que la primera, per ventura perquè la gran quantitat de personatges a vegades em feia perdre una mica el fil. En rellegir-lo, en canvi, ajudat per les darreres pàgines, on surt una petita ressenya de cada un d'ells, vaig captar més bé els detalls i vaig poder assaborir millor tot el contingut de «Les rares pedres fines».

Per això, no em queda més que reiterar la meua enhorabona a en Tomeu i recomanar-vos que el llegieu, sobretot si us agraden les històries ben contades, plenes d'amor, misteri i bellesa, un gènere que tan encertadament va popularitzar fa anys aquells autor que jugava amb el nom de la rosa.

Moltes gràcies.

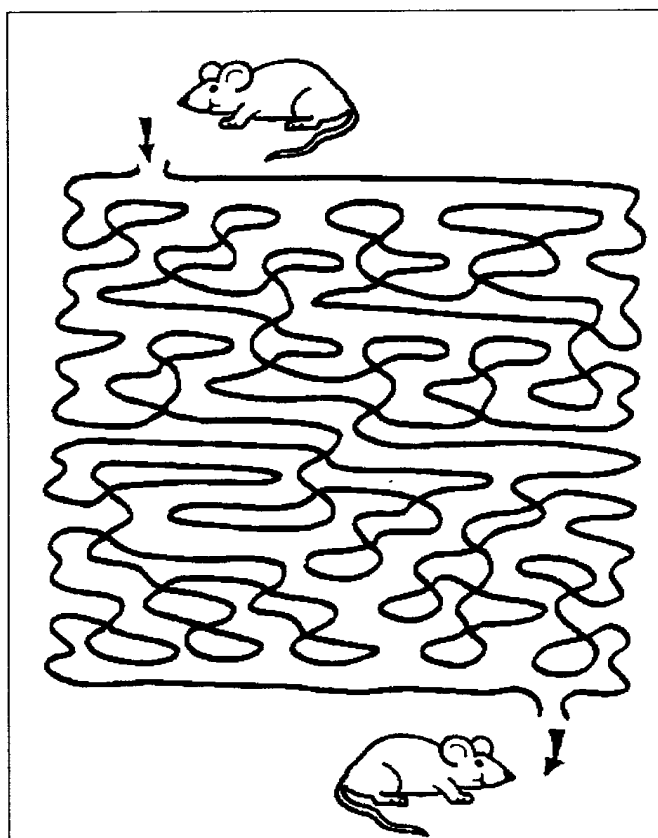
1.- Troba 8 diferències:

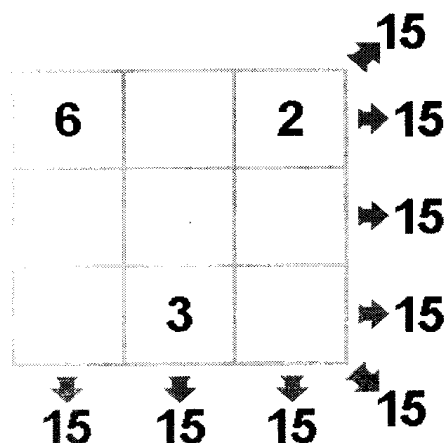
2.- Endevinalla:

**Vesteixo de blanc els homes,
no sóc llana ni lli;
sóc nascut sobre una planta,
i acabo fet tela i fil.**

4.- Laberint:

3.- Col·loca els números que falten:

Solucions al número anterior

2.- Serie numérica:

5+5 10 -2 8 +3 11

4.- Endevinalla:

Les hores

+4 15 -2 13 -2 11

3.-Sopa de lletres:

+3 14 +6 20 -5 15

Margalida Fiol

El vestit nou de l'emperador

Transcripció de Margalida Fiol

Hi havia una vegada un emperador la major afecció del qual eren els vestits. En tenia moltíssims, i passava hores i hores provant-se'ls i mirant-se en el mirall.

Tot i ser tan vanitós, no era mal governant, i els seus súbdits l'estimaven. Un dia es van presentar davant de l'emperador un parell de farsants que afirmaven ser grans sastres. Van dir que podien confeccionar per a ell un vestit meravellós, quelcom únic i mai vist que el convertiria en l'admiració del món sencer.

-I a més de ser el vestit més bell que pugueu imaginar, les seves propietats màgiques us seran molt útils- va dir un dels dos impostors.

-Sens dubte -va afegir l'altre-, doncs el vestit que us oferim només podrà ser vist per les persones intel·ligents.

-Realment, un vestit així em seria molt útil -va dir l'emperador-, perquè em permetria distingir els necis dels savis, la qual cosa és molt important per a un monarca... Digueu-me el que necessiteu per a fer-me aquest vestit i poseu-vos ràpidament a treballar en els telers del palau.

Els farsants van demanar gran quantitat d'or, joies i seda, es van instal·lar en els telers i van fingir estar teixint, encara que no feien més que repetir gestos i moure les màquines amb les mans buides, com si treballessin amb fils invisibles.

A mesura que anaven passant els dies, l'emperador estava més nerviós, perquè anhelava tenir el meravellós vestit.

Un matí, va demanar al seu primer ministre que s'acostés als telers per a veure com anava la fabricació del teixit màgic. L'ancià es va dirigir a les habitacions on estaven instal·lats els telers de palau i va veure els dos homes movent-se afanyadament, encara que sense res a les mans.

Molt sorprès, el ministre es va acostar a ells disposat a preguntar-los què estaven fent, però abans que pogués parlar, un dels impostors li va dir: -Quin honor que el primer ministre vingui a contemplar el nostre treball! Us

agrada el teixit?

El ministre anava a dir que no veia res, però per por a passar per beneit va dir que era preciós.

Com els farsants havien dit que només les persones intel·ligents podrien veure el vestit màgic, el ministre no es va atrevir a dir-li a l'emperador que no havia vist res de res; li va explicar les majors meravelles sobre el teixit que els dos homes estaven preparant, i l'emperador va quedar molt satisfet.

Poc després, els dos farsants es van presentar davant del monarca i li van dir que necessitaven més or i joies per al vestit. Al principi l'emperador es va mostrar sorprès, però com el seu ministre havia parlat tan bé del teixit, va acabar per donar-los el que demanaven.

Els dos impostors van anunciar que el teixit estava preparat i que havien començat a cosir el vestit, i als pocs dies es van presentar amb les mans buides davant de l'emperador.

Naturalment, aquest no va veure res, però per por a passar per beneit va dir que era meravellós.

"Si el primer ministre, que és un home savi -va pensar l'emperador-, ha vist el vestit i jo no, vol dir que sóc un neci; però val més que els meus súbdits no s'assabentin, o em perdran el respecte."

De manera que l'emperador va anar dient a tot el món que el vestit era magnífic i que tenia ganes d'estrenar-lo. Els farsants van fingir provar-se'l diverses vegades per a fer els últims ajustos, i era realment graciós veure l'emperador en roba interior davant del mirall, fingint admirar un vestit inexis-

tent.

Quan els farsants van anunciar que el vestit estava preparat, l'emperador va organitzar una gran festa perquè tota la gent de la seva cort l'admirés. Quina seria la sorpresa dels cortesans en veure aparèixer el seu monarca en roba interior; però com havia corregut la veu que només les persones intel·ligents podien veure aquell vestit, ningú es va atrevir a dir que no veia res. Un dels cortesans més necis i aduldors va començar a elogiar en veu alta l'inexistent vestit, i aviat el van imitar tots els altres.

L'emperador va manar organitzar una desfilada perquè tot el món pogués admirar el seu vestit nou.

Per por a passar per beneit, ningú va dir res en veure l'emperador en roba interior, fins que una noia molt petita va cridar: -L'emperador està despullat!

LLavors la gent del poble, que al principi no s'havien atrevit a dir res, van començar a riure's per sota el nas i a dir-se els uns als altres: -L'emperador no porta cap vestit! L'emperador va en roba interior!

L'emperador i els cortesans també havien sentit el crit de la noieteta, i sabent que els vailets són més sincers que els adults, es van adonar que havien estat víctimes d'un engany. Però com tota la gent estava mirant, a l'emperador no se li va ocórrer una altra cosa que seguir caminant molt seriós.

Els dos impostors, ja eren lluny. Havien fugit amb tot l'or i les joies que li havien tret al vanitós i ingenu emperador, i es conta que encara segueixen rient-se'n.

FONTANERIA

JOAN MIQUEL

C/ Verge Trobada, 46. - Mobil 636089861
07530 SANT LLORENÇ

Notes històriques

Ramon Rosselló

Durant la passada guerra civil espanyola, la diòcesi mallorquina editava un full titulat "Juventud de Acción Católica" on apareixien les principals activitats de les "rames" d'aquesta associació a les viles. D'aquestes fulles treim les següents notícies referents a Sant Llorenç:

El mes de febrer de 1939, sortia publicat: "La Unión Diocesana visita varios pueblos. Nuestra primera visita fue para el Centro de San Lorenzo."

Teníamos referencias de la pujante vida de este Centro y pudimos perfectamente, en el corto espacio de tiempo de que disponíamos, convencernos plenamente. Nos recibió amablemente el incansable ecónomo y consiliario Rvdo. D. Pedro Bonnin, acompañado de algunos directivos. Visitamos detenidamente el amplio local de que disponen y seguidamente reunidos en crecido número, jóvenes y aspirantes, se tuvo una reunión en la que el Presidente de la U. D., Juan Marqués, en breve parlamento, felicitó a los reunidos por la labor desarrollada, exhortándoles a continuar con todo empeño por el camino emprendido. Más tarde, reunidos con el Rvdo. Consiliario y directivos cambiamos algunas impresiones sobre la marcha del Centro, estudiando con todo detalle sus actividades, que comprobamos su eficacia al escuchar con agrado la lectura de algunas cartas de miembros que actualmente se hallan destacados en distintos frentes de batalla.

Con gusto habríamos alargado nuestra visita, mas se hacía tarde y teníamos otras obligaciones, por ello nos vimos obligados a despedirnos para continuar el camino".

En el número del mes d'abril, sortia aquesta altra nota referent al Centre de Sant Llorenç: "Hemos recibido una detallada memoria de las actividades desarrolladas durante el primer trimestre del año actual. La Sección de Piedad de actuación edificante, tiene sus Horas Santas, turnos de vela al Santísimo, comuniones, etc."

Tan pronto se tuvo noticia del fallecimiento de S. S. Pio XI se reunió el Centro para el rezo del Santo Rosario, ofreciendo más tarde una Comunión

y misa solemne aparte de asistir a todos los actos celebrados en la parroquia. Celebróse también una velada necrológica, en la que pronunció sentido discurso el Aspirante Miguel Pont.

El día 2 de Marzo en acción de gracias por la elección de S. S. Pio XII se cantó solemne Te Deum y el 12 celebróse con este motivo Círculo de Estudios extraordinario.

Durante los días del 19 al 23 de marzo 34 aspirantes practicaron los Santos Ejercicios en completo retiro".

El mes de juny del citat any 1939, sortia publicada aquesta altra nota: "Con regular asistencia siguen celebrándose los Círculos de Estudio así como también los actos de piedad obligatorios para todos los pertenecientes al Centro."

Merece destacarse el alto espíritu con que fueron celebradas las fiestas de la Victoria, turnando sin cesar en la Iglesia Parroquial varios miembros de este Centro en la dirección del rezo del Santo Rosario, que no se interrumpió un solo momento durante todo el día".

En el full del mes d'agost publicava la relació de "Nuestros héroes y mártires. Centro de San Lorenzo. José Pont Mesquida, triunfó el 17 de octubre de 1938, en el frente del Ebro".

El mes de gener de l'any següent, 1940, s'anotava referent a Sant Llorenç: "Entresacamos algunos datos interesantes del extenso parte de actividades correspondientes al mes de diciembre."

El día 17 después de piadoso Día de Retiro se procedió a la proclamación de la nueva Junta.

El 27 festividad de nuestro Patrono, San Juan Evangelista, celebraron solemne misa de comunión cantada a dos coros por los jóvenes y aspirantes.

Por la noche concurrido Círculo de Estudios extraordinario sobre la vida y apostolado de San Juan, finalizando con la visita colectiva al Santísimo y a la Virgen Trobada y una en honor de nuestro Patrono tuvo en la Parroquia un Hora Santa con plática sobre la primera carta de San Juan.

El esfuerzo de los aspirantes de este Centro en su concurso al Certamen Catequístico-Apológico de Manacor se

vió coronado por la obtención de cinco premios para la colección de 133 gráficos murales de Catecismo y Liturgia y un tercer premio por la Monografía presentada sobre la Virgen Trobada".

El full del mes de desembre d'aquest mateix any 1940, anotava: "Del parte de actividades recibido, correspondiente a los meses de octubre y noviembre, entresacamos por su interés particular, los actos del 13 de octubre para la celebración del Centenario del Pilar."

Nuestros jóvenes y aspirantes juntos con las demás Ramas de Acción Católica tuvieron misa de comunión. Por la tarde apertura de curso con Círculo de Estudios propio y conferencia general para todos los miembros de Acción Católica por la noche, siguiendo a ello la inauguración de la Biblioteca circulante compuesta actualmente de más de 400 volúmenes.

En la parroquial iglesia y ante la Virgen Trobada de igual forma que se hiciera en Zaragoza, con el brazo extendido, juraron todos defender la Asunción y Mediación de la Virgen".

L'any 1787, sortia publicat a Madrid el llibre de Vargas Ponce titulat "Descripciones de las islas Pithiusas y Baleares", segons el qual a Sant Llorenç hi havia 458 persones de comunió i 139 de confessió i pàrvuls que entre totes sumaven 597.

L'any 1852, el "Boletín Oficial Balear" publicava una valoració general o cadastre dels béns dels propietaris de cada vila. A Sant Llorenç hi havia 139 propietaris de cases i terres sense especificar; més 115 posseïdors de cases i terres considerades com a possessions; més altra relació de persones de Ciutat i viles que tenien béns en el terme. Com a professions se citen: Josep Aguiló, adorguer, Bartomeu Umbert i Gabriel Galmés, fusters, Pere Antoni Duran, ferrer, i Jordi Riera mestre de cases.

El mes de maig farà un any que es va celebrar el sopar solidari a ses Sitges a favor de la Fundació Campaner; de llavors ençà no hem deixat de tenir contacte amb el matrimoni Campaner-Navarro i de tant en tant vénen a Sant Llorenç. Aquest mes han vingut i el primer que els demanem és: com estan els nins de Níger?

El fet de haver tengut l'estiu passat un nin afectat de noma a casa nostre ens ha deixat un record molt agradable i a la vegada un buit, ja que segurament no el tornarem a veure mai més.

Volem recordar que la noma (cancrum oris) és una malaltia infecciosa, que afecta els nins baixos de defenses per mala nutrició i manca d'higiene. Afecta ràpidament les parts blanques de la cara, mutilant el rostre de tal forma que dificulta l'alimentació, provocant una dolorosa agonia i el rebuig de l'entorn familiar; la majoria dels afectats moren abandonats.

La noma té curació, però és necessari l'aplicació de penicil·lina, una dieta mínima i hàbits higiènics bàsics. La Fundació Campaner, dins les seves possibilitats duu els nins que necessiten refer la cara a Mallorca i mitjançant cirurgia reconstructora s'els opera a Son Dureta.

Ens han contat que els projectes que tenen, uns en marxa i uns altres més a llarg plaç; són els següents :

- Campanyes de sensibilització. Van als col·legis explicant que és la noma i passen un vídeo i contenen un conte, també visiten centres de la tercera edat, fàbriques, etc.

- Fer més pous d'aigua, per poder tenir aigua potable i per a la higiene com a mínim, és molt important.

- Construir una escola a Diffa, a 1500 quilòmetres de la capital Niamey, allà és on tenen el primer centre d'acollida

pels afectats i també per als més pobres.
-Fer un altre centre d'acollida a Tilabery, a uns 100 quilòmetres de la capital (Niamey).

- Fer un banc de cereals, comprar els cereals quan van bé de preu i tenir-ne tot l'any.

- A la Fundació Campaner també la podem trobar a les fires, ja que per donar-se a conèixer solen montar un estand. Dia 8 de maig si no hi ha res de nou

seran a la fira de Son Carrió.

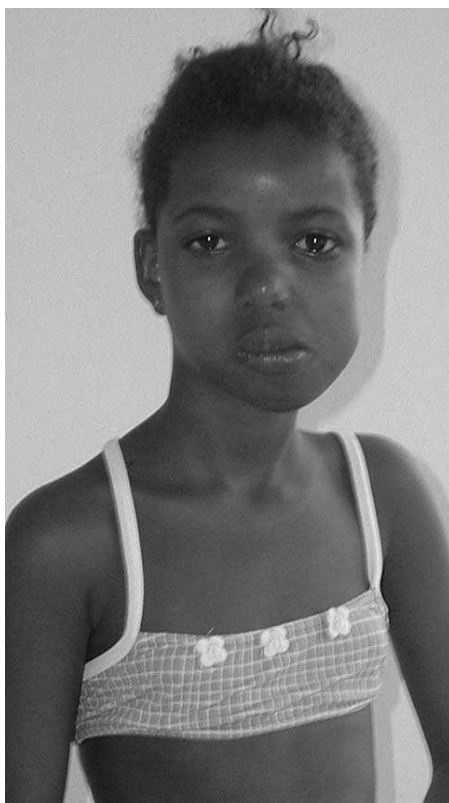
- Aquests dies es fa la presentació d'un llibre escrit per periodistes esportius, "Relats de futbol", on cada un d'ells fa una història en forma de conte, el pròleg és del padrí d'honor de la Fundació Samuel Etoo, i la recaptació serà per a la Fundació.

- Aquest estiu tenen previst dur a Mallorca sis o set nines, unes per operar-les i altres per revisió .

I per acabar volem anunciar que divendres dia 3 de juny a les 21.30 hi haurà un concert benèfic a l'Auditori "Sa Màngia" a càrrec de la "Camerata Lírica de Mallorca", a favor de la Fundació Campaner. Estarà dirigit per Rafel Nadal i els protagonistes principals seran: Primer concertí: Jordi Biró, soprà: Mari Paz Juan, Mezzosoprà: Silvia Corbacho, tenor: Pedro Granados, baríton: Pere Fuentes.

L'entrada costarà 12 euros, que es destinaran íntegrament a la Fundació Noma. En haver acabat el concert es projectarà un vídeo sobre la malaltia. Es poden comprar o reservar les entrades al telèfon habitual de l'Auditori: 971 587373.

Desitjam molta salut i forces a na Marilena i en Pep Campaner per seguir amb aquesta tasca tan important que estan fent a favor d'uns nins africans deseparats.

Antònia Galmés i Aina Pont

Diàlegs: La prevenció a primària

El passat mes de febrer, el departament de Benestar Social de l'Ajuntament va dur a terme per quarta vegada consecutiva el projecte de prevenció Diàlegs.

Aquest projecte va adreçat als nins i nines de 5è i 6è de primària del nostre municipi i es treballen conceptes com ara: el grup d'iguals, la resolució de conflictes, el respecte, la presa de decisions, etc.

Com a novetat, aquest any els pares d'aquests nins i nines han participat amb el projecte d'una manera més activa amb unes sessions plantejades com a un suport més a la difícil tasca d'educar els nostres fills. Ha estat en aquest espai compartit entre pares i mares on han sorgit les següents reflexions, que no es podien quedar dins una carpeta i que d'alguna manera hem volgut publicar perquè puguin arribar a tots vosaltres.

També volem aprofitar per agrair als pares que han vingut a les sessions la seva participació i des d'aquí encoratjar-los per continuar lluitant per un futur millor per als nostres fills.

Reflexions d'una mare

He assistit com a mare a unes reunions amb altres pares i mares de nins i nines de 5è i 6è. Aquestes sessions han estat prou interessants, hem pogut comprovar que, qui més qui menys, tenim els mateixos problemes o, millor dit, les mateixes inquietuds, alegries, ambicions... Ha estat una manera d'acostar-nos més.

Però jo em deman, ens ha servit a nosaltres? Crec que sí. Els ha servit als nostres fills? És molt relatiu. Si nosaltres a casa no posam a la pràctica les xerrades que hem fet i les intentam transmetre als infants, potser no ens hagi servit de res. Seria una llàstima.

En aquestes reunions van sortir molts de temes, dubtes i preguntes, unes molt concretes i les altres una mica abstractes.

Jo voldria donar des d'aquí el meu punt de vista, que de cap manera pens que sigui l'únic a tenir en compte

i, partint de la base que cada persona és un món, cada família és diferent i cada membre de la mateixa família també. Crec que la majoria dels pares del món, o així hauria de ser, volem el millor per als nostres fills.

Però, què és el millor? El que nosaltres volem? El que volen ells? El que la societat que ens ha tocat viure ens exigeix? Tal vegada un poc de tot, però la darrera paraula hauria de ser dels nins, que cada un pugui arribar on es proposi, ja sigui amb estudis o amb feina. En una paraula (als pares), les persones crec que el que anam a cercar és la felicitat i aquesta paraula és molt relativa, perquè no tothom és feliç amb les mateixes coses. Jo, per exemple, no vull per als meus fills que tinguin la millor casa, el millor cotxe, les millors sabates, els millors estudis. Simplement vull de tot cor que se sentin bé sempre amb el que fan; que la feina que puguin tenir el dia de demà els ompli, al cap i a la fi tots hem de fer-ne, la vida és dura. Per això crec que els pares (que és l'ofici més dur que es pot tenir, mai se sap si el que fas per a ells és el millor) hauríem d'ensenyar-los a sentir-se a gust amb ells mateixos i així se sentirien a gust amb el que els envoltés.

A la darrera sessió que férem del programa "Diàlegs", va venir una psicòloga per ajudar-nos a contestar una sèrie de preguntes que sorgiren de les altres reunions. Va ser molt instructiu sentir l'opinió d'un professional. Aquell vespre es tocaren temes dels que es podria parlar una i altra vegada i encara tendrien gust a poc. Aquestes xerrades haurien de ser més freqüents.

Allà es tractaren temes molt variats, a mi em cridaren l'atenció algunes paraules que sorgiren aquella nit, com per exemple (intentaré fer un esquema):

-Premis: Es parla que, per falta de temps, alguns pares oferim regals als nostres fills, sense cap motiu, perquè ens sentim culpables per no passar el temps suficient amb ells. I aquí estic totalment d'acord que no es tracta de la quantitat del temps, sinó de la qualitat d'aquest temps. I els regals? Per què

han de costar-nos diners? No hi ha altre tipus de regals que ens surtin totalment de franc? Com el compartir un capvespre a la muntanya, participar amb una afició que tenguem el nin o simplement contemplar la lluna i parlar.

-Negociar amb els nins i sempre guanyar: Aquí hi ha una contradicció, si es negocia no hi ha perquè sempre hagi de guanyar el mateix. Normalment, i sempre diria baix el meu punt de vista, hauríem de guanyar nosaltres, però no sempre. Hi ha vegades que hauríem d'escoltar, pot ser que anem equivocats, donem una oportunitat al nin perquè posi damunt la taula els seus arguments, si hem de rectificar i perdre per un pic, no passa res, no estam en guerra.

-Vídeo-consolles, ordinadors: Crec que depèn de cada nin i de cada situació; com tot, quan basta, basta.

-Ajudar o no ajudar al nin amb els deures: Aquí, pens que no hem de fer la seva feina, ells no fan la nostra. Però ho intentam tots, que col·laborin amb les tasques de la casa? Com podem passar olímpicament dels seus deures? Si podem i sabem, per què no ajudar-los? Crec que és per sentir-se orgullosos si amb una certa edat, quan l'al·lot ja madura, un dels nostres fills ens diu: "Gràcies pare, gràcies mare per haver fet de mi el que som".

-Amistat: Una cosa curiosa "amistat", per què no? La psicòloga, aquell vespre, ens va dir que nosaltres som pares, no amics. I jo em deman: no es pot ser les dues coses? És clar, el que ella va dir, no es tracta que ens ho confiïn tot o d'anar de bauxa junts, com fan amb els amics, però jo crec que l'amistat és una paraula molt ampla, i tots sabem que les bones amistats són les que estan amb nosaltres a les hores baixes, no sols a les bauxes.

Per què no hem d'inculcar als nostres fills aquests sentiments d'amistat? Fer-los veure que sempre som aquí per a les coses bones i per a les dolentes. Després ells mateixos aniran madurant, i sabran allò que els interessa compartir amb nosaltres, que de cada vegada serà més, perquè una bona amistat és per a tota la vida.

Aquell vespre també ens donaren dos fulls:

-1er full: El nin aprèn el que veu. Hi estic totalment d'acord. Un nin que dins el seu entorn veu comunicació és un adult comunicatiu i social. Un nin que veu com a casa seva cada membre de la família va "a lo seu", és un adult reprimit i solitari; i així molts exemples.

-2n full: Carta d'un fill a tots els pares del món. És una veritat com un temple. Però, hauria d'existir una carta dels pares a tots els nins del món? Jo crec que sí. La carta està molt bé, si teniu l'oportunitat, llegiu-la. Hi ha un punt que diu:

Estima'm i diguès-m'ho

"A mi m'agrada sentir-t'ho a dir, encara que tu no creguis necessari dir-m'ho".

Jo tenc el vici (no és un vici) de dir-los als meus fills: "Ai, que t'estim!" No costa molt dir-ho. Però també és tan agradable quan surt de la seva boca...

No sé si pot servir de gaire la meua opinió, no som tal vegada una persona qualificada per dirigir-me a vosaltres. Simplement som mare i això és una de les coses més hermoses i complicades d'aquesta vida. I, des d'aquí, vos demanaria que, quan hàgiu de prendre una decisió "no importa molt transcendental" recordeu que vosaltres també tenguéreu la seva edat."

Benestar Social

Tal dia com avui

Josep Cortès

ARA FA 85 ANYS

* Que Miquel Femenias Nadal fou elegit batle, en substitució de Francesc Tous, que havia cessat.

ARA FA 55 ANYS

* Que s'iniciaren els tràmits per a la construcció de l'escola. Els terrenys havien estat adquirits en temps de la República, essent batle de Sant Llorenç en Nofre Socies.

* Que s'acordà construir una nova capella al cementiri.

ARA FA 50 ANYS

* Que Tomàs Rosselló, batle de Sant Llorenç, fou elegit Conseller Provincial de la Falange Española Tradicionalista y de las JONS.

ARA FA 45 ANYS

* Que Llorenç Perelló fou nomenat rector de Sant Llorenç.

ARA FA 35 ANYS

* Que es va crear la confraria del Sant Crist.

ARA FA 30 ANYS

* Que va morir Joan Ilinàs, impulsor de la urbanització de Son Moro.

ARA FA 25 ANYS

* Que un colom de Miquel Caldentey guanyà el primer premi nacional de fondo.

* Que s'acordà eliminar els noms polítics dels carrers del poble i posar-los a tots en català.

ARA FA 20 ANYS

* Que s'inaugurà l'oficina d'Informació Turística de Cala Millor.

ARA FA 15 ANYS

* Que Antoni Gutiérrez ocupà la plaça de metge.

ARA FA 10 ANYS

* Que s'inaugurà el subministrament d'aigua a Sant Llorenç.

* Que s'inaugurà la reforma de la plaça Jaume Santandreu.

ARA FA 5 ANYS

* Que s'alçà molt de rebombori davant la notícia de la creació d'un PORN (pla d'ordenació dels recursos naturals) a la península de Llevant.

* Que Antoni Sansó fou nomenat gerent del Consorci per al foment de la llengua catalana i la projecció exterior de la cultura de les Balears.

Reflexionari

Guillem Pont

Inquietant estranyesa: Neguit produït pel retrobament amb alguna cosa familiar (persona o cosa) que ha esdevingut estranya en haver estat reprimida (Freud, 1919)

"La bellesa serà corrosiva o no serà" (A. Breton)

Dates:

1789 Revolució francesa: "llibertat igualtat, fraternitat"

1804 El primer país, Haití, aboleix l'esclavitud.

1807 El primer país europeu que aboleix l'esclavitud (segons E. Galeano, no degué servir de gaire cosa perquè a l'any 1832 va haver de fer un recordatori)

1888 Brasil, és el darrer país que l'aboleix (fa solament 117 anys!)

Quantes coses, ara "normals" seràn discutides, rebutjades, considerades horribles quan els nostres renets siguin grans?

Mateu Galmés: la bondat com estandard

Antoni Tugores

Els preveres han tingut sempre una presència important dins la vida ciutadana de Manacor. Dins el segle XX acabaren els seus dies homes de la talla del rector Rafel Ignasi Rubí (1842-1932) al que es deu l'església dels Dolors; el sociòleg Andreu Pont Llodrà (1861-1938); Andreu Fernández Truyols (1870-1961), jesuïta, teòleg de renom i fill il·lustre de Manacor; Joan Aguiló Pinya (1860-1924), arqueòleg al que es deu l'excavació i el descobriment de Son Peretó i, el més universal de tots, Antoni Maria Alcover Sureda (1862-1932), autor de les Rondaies, lingüista reconegut mundialment, home de combat. A la llista de capellans il·lustres n'afegirem a partir d'ara un altre: Mateu Galmés i Galmés (Sant Llorenç 4 de juliol de 1925, Manacor, 12 d'abril de 2005). Don Mateu -així era conegut popularment- passarà a la història amb tants honors com els esmentats abans, sense haver destacat en la música, les arts o les lletres; simplement per la seva bondat.

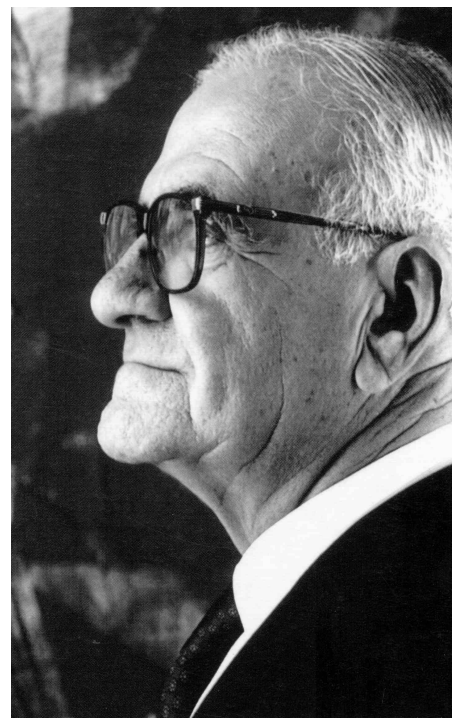
Seria fàcil, per altra banda, resumir en la paraula bondat tota la seva obra i la seva vida. La bondat, tanmateix es demostra en fets. Uns pertanyen a la dimensió domèstica i quotidiana; altres tenen transcendència per al futur d'un poble. En Don Mateu conflueixen les dues dimensions. Per una banda es va dedicar a fer el bé -un autèntic rosegall de captaires de tota casta acudia a diari a l'antiga casa parroquial i darrerament al seu domicili particular- sense distincions de classes socials. Allà es recollia una almoïna, un consell o una paraula. Per altra banda, es va dedicar a fomentar iniciatives ciutadanes, que amb el temps han esdevingut d'una importància cabdal per a Manacor.

Convé recordar quan arribà a Manacor l'agost de 1951: ben aviat posà en marxa l'Escolania, aquell mateix any i la Coral Parroquial, poc després; no ens podem oblidar de la seva tasca entre l'aspirantat d'Acció Catòlica, abans que el bisbe l'enviàs de rector a Artà, l'any 1956. De tornada a Manacor, dotze anys després, intentà revitalitzar una festa de Sant Antoni que havia derivat en unes simples beneïdes fetes a la carrera,

sense el més mínim suport popular. Un any després, aconseguia que el batle declaràs Sant Antoni dia festiu, després de convèncer sindicats verticals i el senyor de les perles. Aquí la festa -foguerons, revetlla i beneïdes- començà a prendre força fins al punt que Sant Antoni és la festa major de la ciutat, la més participada i a més, amb una progressió que augmenta d'any en any. L'encert de Don Mateu va ser saber estar en segon terme, després d'haver posat els fonaments d'un Patronat que ara, orfe del capellà llorençí, sap perfectament quin és el camí a seguir.

El gran mèrit de Don Mateu ha estat el saber consolidar les seves iniciatives, ja que no ignorava que les persones passen, però romanen les obres. L'any 1970 donà una forta empena a la Capella de Manacor, que estava immersa en un dels seus cíclics enxotxaments. Per a la parròquia, posava en marxa una Junta Econòmica amb presència majoritàriament seglar. Tot seguit construïa el centre Jordi d'Es Racó, destinat a la formació de nins i joves, així com a la promoció cultural, recreativa i esportiva. Pels mateixos temps fundava una associació de Vídues per obrir l'horitzó a un col·lectiu que s'estava auto marginant. L'any 1984 promogué la primera Dimoniada de Mallorca, que tengué lloc a Manacor el 15 de gener de 1984 (una festa que altres, amb pressuposts milionaris no han sabut continuar) dins de la recuperació de la festa popular de Sant Antoni, mentre ja es celebraven a Manacor, impulsades pel Patronat, unes fires artesanes.

L'any 1982 deixà la rectoria dels Dolors, degut a una de les pàgines més sinistres de les conspiracions clericals de la nostra illa: no agradava el seu esperit lliure en l'administració sacramental, a una gent que posava la litúrgia per davant de les persones. Don Mateu no féu dos mots. Pocs anys després es beneïa el temple de Cala Millor, aixecat de la mà del capellà de Sant Llorenç. Vengué després el nomenament de rector de Santa Creu de Palma, però ja mai abandonaria la seva vinculació a Mana-

cor. De tornada, ferit per una malaltia greu, no deixà de treballar fins que tengué alè. Creà la Coral de Fartàritx i seguí recolzant les iniciatives d'anys enrere.

La prova que Manacor valorava la seva tasca es troba en l'estimació popular, però també en manifestacions tan decisives com l'homenatge que li va retre la Capella de Manacor quan deixà la rectoria dels Dolors, l'any 1982; nou anys després, els membres primigenis de l'Escolania -ja desapareguda- li retien un nou homenatge, amb gran participació de tots els estaments manacorins. El 27 de febrer de 1993, malgrat no ser un lingüista ni un científic, l'Escola Municipal de Mallorquí li agraïa la tasca realitzada en favor de la cultura popular amb el Reconeixement de Mèrits, fent ús d'aquestes paraules: "Per la lliçó que heu donat al nostre poble amb el vostre exemple, constància i fidelitat (...) per la causa de la recuperació de la llengua catalana i la cultura de les Balears, exercida des de l'entrega entusiasta al conreu de la música religiosa, tutela de l'adolescència i joventut, foment de l'associacionisme i ressorgiment de la cultura popular". Es podien dir més coses, però difícil dir-les més escaients. Un darrer homenatge va tenir lloc el

1997, promogut per l'Ajuntament de Manacor que interpretava el sentir popular.

Fa molts d'anys Don Mateu decidí viure a Manacor, encara que mai renuncià a les seves arrels llorencines, que recordava molt sovint. A Manacor el trobà la mort el dia 12 d'abril. Aquesta, àdhuc es veia venir d'enfora, causà un

gran impacte. El motiu és ben palès, per tot l'exposat fins ara. Mn. Josep Caldentey, rector de Porto Cristo, que va ser vicari dels Dolors, coneixia de prop Don Mateu; el definia d'aquesta manera l'any 1997: "Destacaria la seva bonhomia, la seva capacitat per ajudar els altres i no tenir mai un "no" per a ningú. És un home encarnat dins el poble,

d'espiritualitat profunda, que sap estar devora els que tenen necessitat". No seria gens estrany que ben aviat l'Ajuntament de Manacor vulgui retre-li un darrer i merescut reconeixement institucional. Tanmateix, però, el poble manacorí no podrà rescabalar mai.

Antoni Tugores

L'explotació de la platja de Sa Coma (XXXIV)

Antoni Sansó

23 de gener del 2005

El periodista Matías Vallés dedica la contraportada del Diario de Mallorca a Jaime Moll. Amb el titular "Jaime Moll sienta a Galmés en el banquillo" escriu: "Hace diez años, este titular no me hubiera llevado a la cárcel, sino al Psiquiátrico. Nunca desconfié tanto de una noticia, como al publicar en 1997 que "Moll acusa a Galmés de robarle 1.500 millones de pesetas en paraísos fiscales". Era imposible que esa querella llegara a ninguna parte.

Además, Simón Galmés -ex vicepresidente de Banca March, defenestrado en 1996 por sus manejos financieros - había bebido mucho champaña en el yate de 23 metros del hotelero Jaime Moll, contrabandista según propia confesión. "Practiqué el contrabando mientras fue falta administrativa, porque pagando era feliz, y colgué el sombrero cuando pasó a ser delito". El querellante reconoce su amistad con el querellado, que por entonces era el hombre más poderoso de Mallorca, por encima incluso de Gabriel Cañellas. "Estábamos muy compenetrados. Nos íbamos por ejemplo diez días a Eivissa con mi yate. El traía a otros invitados, y vivíamos a cuerpo de rey. Hubiera hecho cualquier cosa por él. Mi confianza era ciega, y por eso era el único que me podía engañar".

¿Cómo se deshizo tan idílica relación? En el apogeo de su grupo Royaltur, la familia Moll acumulaba una fortuna de 27.000 millones de pesetas. Según la querella, este imperio le fue birlado por Galmés en comandita con el intrépido y juvenil Juan Piguillem, otro querellado que actuaba a través de su

presidida Inmobiliaria Alcázar -alcantarilla de Sa Nostra- y que, según su némesis, es "una persona inteligente, volcado hacia la estafa. Se ilusionaron con mi patrimonio y no se conformaron con robarme la mayoría".

Royaltur cambia de manos en 1993, en una partida de billar a tres bandas entre Piguillem, Galmés y Moll. El voltaje de esa reunión podría alimentar a la isla durante semanas. El trío que sabía demasiado, la locura financiera al desnudo. Periodísticamente, se trataba de un asunto tabú -había que nombrar a Cañellas, Matas, Sa Nostra, Banca March y otras instancias incómodas-, por lo que era muy fácil informarlo casi en solitario.

Así veíamos entonces el duelo: "El fuego de acusaciones cruzadas entre Jaime Moll y los ejecutivos que diseñaron la venta de su imperio iluminará el funcionamiento de los grandes negocios en Mallorca. Hasta ahora, una tupida cortina había condenado al silencio los sanctasanctorum financieros. Esta quietud ha estallado en mil pedazos". Es tan agradecido rescatar de la hemeroteca uno de los escasos pronósticos acertados. Una frase -"afortunadamente para Moll, esta querella no será juzgada por la pésima gramática de su autor- sirvió para que el hotelero me amenazara de muerte, aunque se disculparía sin necesidad de matarme antes. "Ellos eran poderosos y con estúpidas relaciones. Pensaba que nos estaban humillando a través del diario, y tuve un disgusto tremendo".

Del juzgado que instruía surgió un veredicto apriorístico, "es un duelo entre tiburones", lo cual apuntaba a un

archivo más o menos próximo. Moll tendrá que humillarse para vencer, reconocer que fue un pardillo, que le tomaron el pelo - "se aprovecharon de mi depresión para amenazarme con que si no firmaba, no cobraría. Fue un chantaje" -. Quizás, pero tengo grabado el instante, en un hotel del Paseo Marítimo, en el cual Piguillem, en su primera y única entrevista hasta la fecha, saca dos hojas de su maletín, firmadas por Jaime Moll. En ellas se lee que "... queremos hacerle llegar nuestra más cordial felicitación y nos felicitamos nosotros mismos por el buen resultado final de la negociaciones para nuestra salida de la precitadas entidades. (...) Esperando que en un futuro podamos volver a trabajar conjuntamente en otros proyectos".

Moll ha incurrido en la falta de educación más imperdonable en el mundo de los negocios. No la de ir al juez, sino la de gritar, adjuntando al alarido una denuncia a Hacienda que incluía fotografías detalladas de las propiedades de sus enemigos".

El mateix dia sortia al diari "Ultima Hora" un article d'opinió de l'ex cap de Costes i antic soci de Moll, Antonio Garau, defensant en aquest en la querella del cas Royaltur.

Cal recordar que l'informe que va realitzar Antonio Garau en el seu moment com a cap de Costes, va ser, si no decisiu, sí molt important perquè Redo SA propietat de Moll aconseguís l'explotació de la platja de Sa Coma per tants d'anys i privés així l'Ajuntament de Sant Llorenç d'uns diners tan necessaris per al nostre municipi.

El pacte social: epicureïisme

Crom el Nòrdic

Característiques generals de l'hel·lenisme

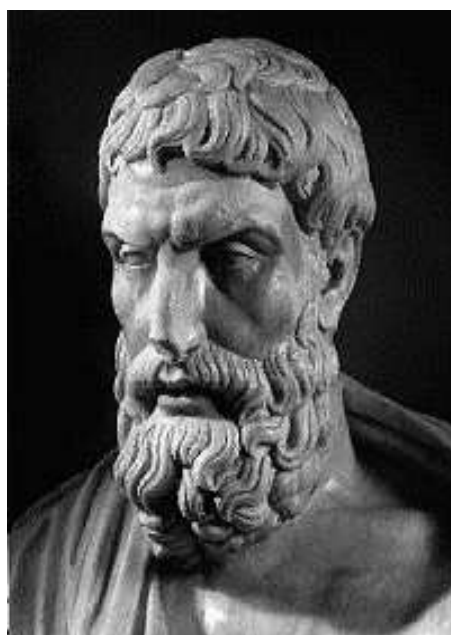
El període històric entès generalment per hel·lenisme comença amb la mort d'Alexandre Magne (323 a.C.) i acaba amb la de Cleopatra (30 a.C.). Tot i que Grècia el segle II a.C. ja estava sota el poder de Roma, els aspectes culturals de Grècia perviuen amb força fins el segle II d.C.

Filosòficament, però, penso que l'hel·lenisme comença a sorgir amb la mort d'Aristòtil i la decadència dels grans sistemes metafísics, apareix definitivament amb les escoles estoica i epicúria (any 300 a.C. aprox., una mica posteriors a l'escola escèptica), nota un cert ressorgir amb els primers segles del cristianisme i desapareix cap al segle III d.C., l'últim segle de les filosofies estoica i epicúria. Podríem considerar com l'últim pensador (o comentarista) de l'hel·lenisme (però no de la filosofia grega, que perviurà amb el neoplatonisme; l'hel·lenisme és una part de la filosofia grega, però no cal confondre'ls com a sinònims) Diògens Laerci, que possiblement fou epicureïsta.

Descriure com a "mera decadència" les filosofies hel·lenistes seria bastant partidista. Certament, les filosofies hel·lenistes mostraren escàs interès per aspectes sistemàtics i metafísics de les filosofies antigues. També deixaren apart l'interès per la política, que fou essencial en Plató i en Aristòtil. Els grans sistemes teòrics havien perdut l'interès, i ara el que comptava era l'home individual. És per això que totes les filosofies del període antic (potser només fins a cert punt l'estoïcisme) recobren, des d'un punt de vista apolític però no antipolític, l'interès per la persona concreta, per la virtut solitària. El sentiment d'amor a la pàtria i a la religió es redueixen al mínim, substituïts pel cultiu de l'amistat i la filantropia, i per l'amor envers qualsevol home i qualsevol pàtria. (Per dir-ho en altres paraules, en totes les filosofies hel·lèniques el món grec, encara més la polis aïllada, perd signes d'identitat, i el jo compta més que el nosaltres.

Considero que les filosofies hel·lèniques són tres: estoïcisme, epicureïisme i escepticisme. No les hi considero el platonisme posterior a Plató (dedicat a qüestions primer escèptiques i després eclèctiques) ni l'aristotelisme posterior a Aristòtil (capbussat en aspectes "físics" de la filosofia d'Aristòtil), ni el cinisme (que pervisqué fins la fi de l'imperi romà, però que és anterior a l'aparició de l'hel·lenisme). Tampoc considero que el neoplatonisme, moviment creat en el segle III d.C. per Plotí, sigui un corrent de pensament hel·lenístic (encara que sí part de la filosofia grega), per dos motius: primer, perquè cronològicament l'hel·lenisme, en molts aspectes, ja havia passat, i segon, perquè, doctrinalment, els neoplatònics mostren moltes similituds amb el cristianisme i molta diferència amb la filosofia hel·lenística pròpia del postaristotel·lisme (si volguéssim entendre el neoplatonisme com a part de l'hel·lenisme, hauríem d'ampliar, o sigui fer menys concreta, la definició de l'hel·lenisme). Així, doncs, estoïcisme, epicureïisme i escepticisme formen, no totes les filosofies que existiren en el període hel·lenístic, però sí, ben clar, les més representatives de les que sorgiren en aquest temps.

Epicureïisme

Sobre l'epicureïisme, ja n'he explicat força coses en altres articles a "Diguem No". Crec que amb algunes referències, podrem fer-nos una idea del model de societat que proposava Epicur. Al mateix temps, crec que seria ben interessant descriure una mica el caràcter, els costums, les condicions històriques, etc., no d'Epicur sinó de qualsevol pensador (la qual cosa ajuda a entendre quin caràcter cal per assolir determinada filosofia).

Epicur neix el 341 a.C., pocs anys després de la mort de Plató. Com passa sovint, per entendre un pensador cal entendre el seu període històric. En la majoria d'edat d'Epicur, mor Alexandre Magne, el "gran tirà unificador" de Grècia, i el seu imperi se'l disputen en una sèrie inacabable de guerres, els seus successors. Atenes ja havia perdut la seva glòria e influència, i s'"ampliaven les fronteres", vull dir, gent de diferents terres cada vegada estaven més en contacte. Les identitats dels pobles es desdibuixen. La democràcia atenesa va esdevenint un somni oblidat. A aquests problemes vol Epicur posar-hi remei, però no amb una utopia grandiosa com la de Plató o la d'Aristòtil, sinó en el tranquil aïllament solitari en un jardí d'amistat.

Epicur, que arriba a Atenes al 343 a.C., és difícil que conegués personalment Aristòtil (el qual fugí d'Atenes el 342 a.C.), però no hi ha cap dubte que la filosofia platònica i aristotèlica influeixen en la seva filosofia, a través de l'ensenyament d'alguns alumnes de Plató i Aristòtil, així com també (d'alguna manera) fou influït per les doctrines d'Aristip, Anaxàgores i Demòcrit. Després de fer de mestre i alumne en moltes ciutats, i de convèncer molts joves perquè s'afiliïn a la seva doctrina, el nostre filòsof retorna a Atenes, ja per quedar-hi definitivament.

La sensació que produí Epicur entre els seus alumnes degué ésser molt forta. Ja en vida seva, existien escoles epicúries per moltes ciutats. Els alumnes se'l prengueren per un déu, i després de la seva mort l'epicureïisme adquireix

un aspecte religiós. Els alumnes de l'escola degueren portar una vida prou feliç, a les afores de la problemàtica Atenes, gaudint de la conversa del mestre i d'una agradable amistat, alimentats austera-ment per una dieta sobretot de pa, ver-dures i aigua, amb una mica de vi oca-sional. En contra, els detractors de l'escola (especialment la nova escola estoica) aviat s'hi posaren en contra. Corregueren escandalosos rumors con-tra d'Epicur. Que tenia un diari, en el que anotava quantes vegades havia fet l'amor i amb qui. Que se n'anava al llit junt amb un home i tres dones, tots ells alumnes, cada nit. Que vomitava varies vegades al dia per poder tornar a menjar de nou. El mateix Ciceró descrivia el Jardí (així se'n deia l'escola epicúria) com "un lloc de plaer, on els alumnes descansen enmig de gaudis refinats". No obstant, el Jardí, segons el testimoni absolutament creïble dels mateixos alumnes de l'escola, era un lloc de tran-quil·litat i ascetisme, on s'hi anava a fruit sense gaires problemes (ni una sobreabundància de plaers) d'una distracció enfront dels maldecaps de la vida. Un lloc atractiu en una època de canvis i malestar, si bé no un lloc d'orgies i descontrol com se l'imaginà Ciceró.

Centrant-nos en el pensament d'Epicur, he de dir que no parlaré de la seva física ni de la seva teoria del co-neixement, que sí que tenen importància en la conducta social d'Epicur (especial-ment en la seva conducta sobre la re-ligió). Només diré que Epicur és indub-tablement un dels més clars primers sensualistes de la història (essent un preludi de Locke i de Hume). L'ètica epi-cúria es basava en un concepte clara-ment freudià i, en certs sentits, d'in-fluència aristotèlica: l'home és una cri-a-tura amb una capacitat de plaer i de dolor. Això ens pot dur a pensar en una doctrina de desenfren i de recerca exa-gerada del plaer, que després conduiria, suposadament, a un pessimisme de caire nihilista. Però no és així. Per a Epicur, els plaers més intensos poden dur a un cert malestar (potser perquè intensifiquen i fan més insaciabl el desig més que no l'atenuen), per la qual cosa un bon plat de verdures i de pa bo, lluny d'ésser un suplici per al cos, apaivaguen

tranquil·lament l'apetit. És una cosa lluny d'entendre's per a la mentalitat consu-mista actual. Alain de Botton (un dels pocs comentadors actuals de filosofia que respecto), comenta amb ironia que possiblement els comerciants que lle-gien el llibre "Sobre la naturalesa" de Lucreci (que fou, a desagraç de l'estoi-cisme, un bon èxit de vendes) o la paret d'escriptures epicúries de Diògens d'Oinoanda, possiblement aquests co-merciants no deixaren de comprar-se vestits exageradament cars ni de pro-positar als seus clients que deixessin de malgastar calers en ells (totes les so-cietats de consum riques fonamenten el consum innecessari, àdhuc l'addicció emocional a la compra).

Un altre aspecte necessari per entendre la doctrina d'Epicur és enten-dre la seva postura envers els déus. Malgrat el que assegurí Ciceró i Plutarc, Epicur (segons D. Laerci i Lucreci) era un teïsta (un teïsta és aquell que creu en una o varies divinitats, indepen-dentment de què cregui en una religió oficial o no). En la "Carta a Meneceu", Epicur diu (paraules no textuales): "Jo crec en l'existència dels déus, doncs no pot ésser falsa una creença compartida per la majoria dels homes; però els déus no són com se'ls imagina la multitud". La veritat és que en el sistema atomista de Demòcrit, predecessor d'Epicur en la seva concepció de l'univers, ja existien els déus. Però Epicur creu que els déus no intervenen gens en la creació de l'u-nivers ("Seria il·lògic pensar que un

ésser benhaurat al que no li faltés de res, es dediqués a cuidar-se dels éssers inferiors"). Una comentarista afirma com els "déus passius" d'Epicur són com les divinitats "possiblement existents" de Protàgores: un intent de "tornar ino-fensiu" déu, o sigui, al concepte de divi-nitat i a la seva influència social. Luciano de Crescenzo creu que l'atomisme és una explicació de l'univers que no ne-cessita divinitats (segons l'atomisme, l'univers es mou sol "des de sempre" i punt), de manera que introduí els "déus passius" per tal d'evitar la condemna d'impietat a Atenes. Bertrand Russell afirma que Epicur veu en els déus causa de desconsol, contràriament a molts creients de totes les èpoques, que veuen en la religió precisament un consol. Sigui com sigui, Epicur inclou el politeïsme grec (que veu com uns déus formats "per àtoms de foc") dins el seu sistema atomista. I, en la pràctica, Epicur i els seus alumnes assistien a actes religio-sos, en part per no portar una actitud massa radical i en part perquè (així ho admetia el mateix Epicur), la religió és una font de plaer. Per tant, Epicur no nega l'existència de déu, sinó la pro-vidència, i àdhuc practica el culte i ad-met dins la seva interpretació del cosmos al mateix Zeus, possiblement per evitar una acusació d'impietat.

Hi hauria més coses interessants a comentar d'Epicur, però ho deixo i passo a comentar l'estoïcisme en el pròxim capítol.

Toieria Femenias

*llistes de nocces
objectes de regal*

Rector Pasqual, 8 - Sant Llorenç

Joan Roig

Jaumet: Ala, al·lots, ja tornam estar en marxa, i avui no sé si mos vendria parlar de l'Església en honor des Papa mort i des nou Papa. Però abans, en Ramon, com és es més imparcial i es més tranquil, mos hauria de fer una defensa de sa crítica que vessaren es corredors contra sa tàctica usada per en Dalmau des nostros corredors veterans. Què trobau per passar sa vetlada?

Ramon: Bono, bono, en quins truis me ficau! Però bé, ja que m'heu fet es responsable, ho intentaré: se va criticar en Dalmau perquè pegava qualque becada dins es cotxo de suport; amb això, es ciclistes, que demostraren tenir bones cames perquè se desferraren sa volta fent un bon crono, també demostren que de tàctica no tenen ni puta idea o que hi ha interessos inconfessables en comissions o altres arreus monetaris. Perquè jo els demanaria: les va faltar mai beure, o menjar, o ses vitamines necessàries? No varen ésser ben atesos quan tengueren es petits denous? Idò ells han de tenir en compte que ets esforços físics amb un bon bany a sa piscina i uns bons massatges -que per cert no sé si vengueren senyoretes de sa casa veïnada-, però s'esforç mental de controlar tots es truis de sa carrera necessita de tant en tant d'un relaxament pegant qualque becada. Com és sabut, es senyor Soler és es director de sa carrera, però per què creis que s'enrevolta de sa flor i nata des ciclisme? Idò per poder delegar ses feines en es seus dos ajudants i així ell poder contemplar es paisatge. Senyors des bolic: apreniu-vos d'una punyetera vegada sa lliçó: que un pegui dos roncós no vol dir que hagi abandonat sa qüestió.

Xesc: Bé, jo abans de ficar-mos de ple en es trui de l'Església, vos volia contar sa penúltima des Sr. Matas. Aquest senyor, s'altre dia signà un do-

cument oficial de *duel* per sa mort del Papa, per què serà? Serà per sa ràbia per haver perdut ses eleccions nacionals? O serà per haver encarregat sa feina an es Conseller de Cultura, Sr. Fiol, i com que té tants de truis i està aficat en sos castellanismes, el veig ben capaç d'haver confús *duel* amb *dol*.

Mariano: Jo, com que llavors no me deixau obrir boca, abans d'entrar dins es Vaticà, vos volia contar com s'altre dia vaig descobrir es misteri de s'esglaiós crit d'en Tartzán. S'assumpto va ser així: en Tartzán i na Jane feien s'amor, com és natural tipo missioner i amb això va arribar un goril·la molt disposat a fer un trio; com ells dos estaven tan posats en feina, no se'n temeren, i es goril·la no va tenir altra idea que entrar dins es trio donant per darrera an en Tartzán, i vet aquí es crit.

Jaumet: Del Papa Wojtila, jo diria que per una part ha tengut coses molt bones però per s'altre ha seguit sense obrir sa mà, que avui ja estan molt desfassats i ja ni tan sols per l'Església se poden defensar.

Julia: Sí, mentre ha fet un pastoral molt modern realitzant sa seva labor per tots es continents, en temes com divorci, avort, eutanàsia, preservatiu i altres ha estat tan antic com es qui més.

Tomeu: Lo que més m'ha agradat ha estat aquest contacte amb es joves, intentant sempre induir-los a sa cèlebre frase "mens sana in corpore sano" i sa seva valentia en voluntat de predicar per tot el món.

Xesc: Ja que tu li has posat ses alabances, jo posaré sa crítica: com és possible per una banda dir no a s'avort i s'eutanàsia perquè segons l'Església Déu és qui mos dóna sa vida i només ell la mos pot llevar i en es mateix temps és incapaç de condemnar sa pena de mort a països com Nord-Amèrica? O prohibir es preservatiu quan en el món moren millions de persones de fam i per cupa de sa sida. S'avort i s'eutanàsia són coses bastant més profundes, però tots sabem que tant en una com en s'altre, s'han donat casos tan dramàtics que difícilment crec amb una condemna de part de Déu. Des divorci en parlarà en Jaumet, que duu molt de trui amb es divorci a l'Església.

Jaumet: Sa frase de l'Església

Kodak Kiosk

Tus fotos digitales al instante

Kodak
Fotos digitales al instante

catòlica és: lo que Déu uneix no ho pot desfer s'homo. L'Església se basa en un text de teologia molt antic que diu: Crist ha dat a sa seva Església poder per fer-mar i desfermar a sa terra, p'es bé de s'homo i sa dona, sempre en s'intent de sa seva salvació; per sa cúria, es poder derivat de Déu s'estén a totes ses circumstàncies humanes inclòs es matrimoni; però citem un petit document escrit per s'arquebisbe nubi i vicari patriarcal d'Egipte en es segon Concili Vaticà, diu així: a Orient sempre s'ha seguit sa tradició de sa tolerància en es divorci i a Occident també se mantenia així durant molt de segles amb s'aprovació positiva de molt de Papes i bisbes, i, per cert, encara ara, mai han intentat condemnar-lo a Orient, ni tan sols després d'haver-ho prohibit a Occident. Es motiu és perquè no s'ha trobat res escrit en es qual Crist condemnàs es divorci.

Jolià: Jo vos exposaré un cas: tu t'enamores d'una al·lota perquè té uns bons pits però sa primera nit de bodes te n'adones que de pits, res de res; no-més són sostens. O al revés, sa primera nit de noces tu te treus es barram postís

i un ull de vidre. Per aquests motius vos voleu divorciar i l'Església vos diu "sou voltros que vos heu equivocat". "Com noltros? Si voltros prohibiu posar-mos mà abans de casar-mos".

Xesc: Un de més seriós: tu professes sa religió anglicana; ella, sa catòlica, apostòlica i romana; anau a veure un capellà catòlic per casar-vos, li explicau sa situació; es capellà, que és molt comprensiu, vos diu, "bé, però ell haurà de venir a cursets de catolicisme"; tu li contestes "no, jo després des jornal lo que he de fer és acabar sa casa"; es capellà, encara comprensiu, "però, segur que batiareu es vostros nins en sa religió catòlica"; tu li contestes "jo li ensenyaré sa meua i sa mare, sa seva"; aquí es capellà acaba sa paciència i vos diu "idò no vos casau". Lo que jo hi veig aquí és: Primer: l'Església, que té s'obligació de predicar s'igualtat, converteix aquesta parella en ciutadans de segona. Segon: l'Església, que té s'obligació de salvar ànimes, la condemna a viure en pecat mortal segons ells.

Jaumet: Un altre dia haurem de seguir perquè hi ha moltes més de situ-

acions discutibles; a més, en Ramon ja m'havia demanat sa paraula però ja n'hi ha prou per avui perquè encara falta sa contarella d'en Mariano.

Mariano: Arriba un tio molt ric a un poble i se'n va directe a veure es capellà i li diu: "miri, jo som un negociant molt ric, molt ric, molt ric; per això, no tenc temps de cercar una al·lota i m'han dit que en aquest poble n'hi ha moltes de casadores"; es capellà li diu: "sí, i com t'agraden a tu ses al·lotes?"; a lo que ell contesta: "si és un poc més guapa, o un poc més lletja, o un poc més petita, m'és igual; la vull jove i recatada"; "ah idò, na Jacinta, ara mateix la crit i la setmana que ve vos podeu casar"; i així ho fan. En es poc temps, aquell senyor torna an es poble i l'envesteix de males maneres dient-li: "vostè no és un capellà, vostè és un poca vergonya; sa meua dona sap més que ses professionals amb es sexe"; "un moment, -diu es capellà- en aquest poble en tenim de verges, de paupades, de catades i teníem na Jacinta que, es joves des poble, tots l'havien catada i recatada".

L'articulació de l'Estat i els possibles escenaris

Un primer escenari, que cal reconèixer més probable però menys satisfactori des del punt de vista nacionalista, seria establir algunes poques reformes constitucionals, especialment institucionals, i reformes estatutàries respectives que permetessin seguir amb la descentralització iniciada, tot augmentant el nombre de competències transferides i per tant el grau d'autogovern. Sens dubte, canvis importants serien atorgar un sentit més federal al Senat, al Tribunal Constitucional, al Poder Judicial, aconseguir la representació exterior de les comunitats autònomes i canvis substancials en la fiscalitat. En el millor dels casos es tendrien en compte els "fets diferencials" (llengües, foralisme, insularitat...), però seguiria sense produir-se un reconeixement explícit del fet plurinacional de l'Estat. No obstant aquesta evolució cap a un model federal

uninacional, sí seria positiu que s'evitàs la supeditació politicoterritorial a la conjuntura dels diferents resultats electorals i a la correlació de forces polítiques de cada legislatura.

Un altre escenari, més satisfactori des de la sensibilitat nacionalista i políticament més estable a llarg termini, seria encaminar-se cap a un estat federal plurinacional, o sigui, aconseguir un reconeixement explícit de la plurinacionalitat de l'estat des de l'àmbit constitucional. Això probablement implicaria el reconeixement de la presència d'elements asimètrics o confederals en la regulació de l'autogovern de les nacions minoritàries (Països Catalans, Galícia i País Basc) i, al mateix temps, un nivell d'autogovern amb un plantejament de màxims.

El PSM mai no podrà acceptar com a suficient una reforma constitu-

cional que, com a mínim, no plasmi el reconeixement plurinacional a l'Estat espanyol, n'articuli la seva posada en pràctica, i permeti el màxim grau d'autogovern per a les Illes Balears.

I en aquesta exigència hi trobam també alguns, si no tots, els altres partits nacionalistes. Els que tenen representació directa a les cambres estatals poden participar més directament en les negociacions polítiques que eventualment s'obrin per afrontar la reforma de l'estat. El PSM, malauradament, no té representació directa a Madrid, però també pot fer-se present en el debat polític des dels seus àmbits de representació institucional i, sobretot, a través de la col·laboració amb altres forces nacionalistes dels Països Catalans i d'arreu de l'Estat.

PSM-Entesa Nacionalista

L'E.L.A. en el microscopi de la paraula

Miquel Jordan i Ronsano

Aquesta secció dóna inici a una sèrie molt especial, que al llarg de les properes entregues anirà dedicant cada article a un soci elàtic d'Adela-Balears, intentant esser un petit i humil homenatge i reconeixement al dur dia a dia de qui pateix aquesta terrible malaltia.

Avui l'article està dedicat amb tot el respecte i consideració al soci Sr. Joan Portell, que fa poc més d'un any l'E.L.A. se'l va emportar cap al cel.

PRELIMINAR

Preads amics lectors: dins l'"Anar l'ull al bou amb l'E.L.A." iniciem de bell nou una sèrie d'articles que baix del nom que encapçala el d'aquest mes intentaran elucidar coses sobre com i de quin manera aquesta impietosa i abrusadora malaltia afecta el metabolisme humà. Així, de pas, coneixerem una mica com funciona el nostre món interior.

També estrenarem un nou aparat que porta per títol "L'última paraula la té na Caty", on, al final de cada article es recolliran algunes de les moltes i encertades frases o pensaments que la nostra estimada Caty Salom ens va deixar mitjançant el parpelleig dels seus resplendents i preciosos ulls.

I bé, una vegada feta la necessària explicació sobre les novetats, anirem al vermell de l'ou, o el que és el mateix, a observar pel microscopi de la paraula tan feresta malaltia.

En primer lloc, mirarem de prim compte el seu nom: esclerosi lateral amiotròfica.

El mot "esclerosi" procedeix del d'esclero, forma prefixada del mot grec *sklerós*, que significa dur, endurit. És per això que esclerosi es referix als teixits endurits per les cicatrius que deixen els nervis en desaparèixer o desintegrar-se degut a la malaltia.

La segona paraula, "lateral", prové de làter, que a la seva vegada és una forma suffixada del mot llatí *latus*, que significa costat. Així tenim que lateral vé a indicar el camí que

segueixen els nervis quan es desplacen cap a ambdós costats de la medulla espinal, arribant amb els seus axons a tots els músculs del cos.

Quant al tercer mot en dissecció, que és "amiotròfica", està format per tres elements. El primer és el prefix "a", que significa privació o negació. El segon és la forma prefixada "mio", que ve del grec *mys* o *myos* i significa múscul. El tercer element és "tròfica", procedent de trof, gènere prefixat del mot grec *trophé*, que significa nutrició. Amb la qual cosa amiotròfica seria literalment privació del múscul a la nutrició i, per tant, al creixement i al seu desenvolupament.

Com veiem, els tres mots defineixen amb precisió la incruenta malaltia.

Un cop establerta l'etimologia de l'E.L.A. ens endinsarem en la seva patologia, o sigui, la seva descripció.

L'eclerosi lateral amiotròfica és una malaltia neurològica, catalogable dins de les malalties de les motoneurons, que es caracteritza per una degeneració prematura i progressiva de les neurones motores superiors, o corticals i de les motores inferiors o espinals. Ambdues són les encarregades de transmetre els impulsos a les fibres musculars, tant del tronc com de les extremitats.

És per això que la massa muscular del cos depèn, per al seu correcte funcionament, de la integritat de les esmentades fibres nervioses, integritat que ens permet als essers humans, gau-

dir de la llibertat que ens dóna el poder moure'ns amb total independència, malgrat que de vegades no reparem el suficient d'aquest do diví.

Així, igual que altres malalties neurodegeneratives com el parkinson i l'alzheimer, l'E.L.A. sorgeix habitualment d'una forma esporàdica.

Això vol dir que, com en el cas de Caty Salom i Parets, la malaltia afecta a un sol membre d'una família de forma aïllada, sense que desenvolupin l'enfermetat els altres components del conjunt familiar, ja que no és contagiosa.

Si més no en un percentatge petit dels casos -entre un 5% i un 10%- l'E.L.A. és familiar, estimant-se que a Espanya hi ha unes 200 famílies portadores d'un gen d'E.L.A. familiar, que afecta les successives generacions, convertint-la així en hereditària, però sense que s'encomani.

Quant a les característiques clíniques, tant de l'esporàdica com de la familiar, són indistingibles. És a dir, els símptomes en ambdues formes són idèntics, així com el ritme de progressió i l'edat de començament, que sol esser devers els 35 anys, malgrat que trobam casos excepcionals com el de na Caty, doncs la pobrissona va tenir els primers indicis als 18 anys. Encara que de cada vegada l'edat es va reduint i ja es tenen molts casos registrats en què els símptomes han sorgit als 25 anys.

També se sap que la causa principal de l'E.L.A. familiar es troba en un gen defectuós que àdhuc no s'ha pogut determinar la seva identitat.

La simptomatologia que presenta la persona elàtica depèn de la zona en què estigui el nervi danyat. Però generalment es manifesta amb feblesa a les extremitats, enrampaments, atròfia muscular, contraccions espontànies o fasciculacions, frevolesa per estendre les mans, dificultat per engolir, mastegar, per fer ganyotes a la cara, dificultat per moure la llengua, rigidesa muscular, envitricollament per parlar, plors o rialles involuntàries.

DOCTOR ESTEBAN - NA CATY - I EL DOCTOR MORA

Amb qualsevol d'aquests símptomes pot començar l'E.L.A.. Després, en progressar, es distribueix simètricament per tot el complex muscular del cos.

La malaltia no afecta les funcions sensitives, intestinals, vesicals, sexuals, la visió, l'oïda ni l'intel·lecte.

Finalment, els pacients elàtics donen el seu últim alè en veure's afectats els músculs que intervenen en el procés respiratori, patint conseqüentment una fatal paràlisi respiratòria.

Malgrat tot, he de dir als amics lectors que a pesar dels molts símptomes en què es pot manifestar l'E.L.A., aquests també poden ésser comuns a altres alteracions de la salut molt més benignes, i per tant sense les mateixes cruels repercussions.

Vull dir amb això que no perquè tinguem en un moment donat algun d'aquests símptomes sigui senyal de patir l'E.L.A., ni molt manco. El cos humà és força complex i de vegades gasta bromes pesades que ens fan creure el que no és.

En arribar al final d'aquest article tinc l'honor i el plaer de donar la paraula a una gran mallorquina, exemple per a tothom, elàtic o no, que és l'admirada i avenguda Caty Salom i Parets. Ella i les seves sàvies i meditades frases i pensaments seran la que posin cloenda als següents capítols que, si Déu ho vol, es vagin publicant.

L'ULTIMA PARAULA LA TÉ NA CATY

"La malaltia m'ha pres la salut, però m'ha donat grans amics, uns amics vertaders".

Dia 14 de maig: Fes sentir la nostra veu!

El dissabte 14 de maig de 2005, tindrà lloc durant tot l'horabaixa, a Ses Voltes de Palma, la XI Diada popular per la Llengua i l'autogovern acompanyada d'una Festa per la Llengua.

Entre els objectius que ens proposem des de l'Obra Cultural Balear per aquesta onzena edició, hi ha els següents:

- * Fer participar gent de totes les edats, d'una manera lúdica i festiva, en actes a favor de la consecució del ple autogovern i de la plena normalitat de l'ús de la llengua pròpia de les illes Balears, la llengua catalana.

- * Dinamitzar milers de persones i convidar-les a participar en accions i campanyes per promoure l'ús de la llengua catalana.

- * Donar a conèixer tot un seguit de grups musicals i d'altres expressions culturals que treballen en català.

- * Oferir la llengua catalana com un mitjà modern i atractiu per a la integració de les persones novingudes a Mallorca.

Enguany la Diada comptarà amb quatre eixos reivindicatius, cadascun d'ells amb un lema:

- * Per un ensenyament de qualitat i en català

- * Per una cultura oberta, integradora i universal

- * Per la convivència i la interculturalitat

- * Per uns mitjans de comunicació, democràtics, didàctics, plurals i en català

D'altra banda, la Festa per la Llengua d'enguany comptarà amb una

variada oferta d'activitats lúdiques i festives que inclou un ampli apartat dedicat a les actuacions musicals. Començarà amb un cercavila en el que hi participaran diverses colles de capgrossos i els tamborers de l'associació Albopàs.

Hi haurà animació infantil, es podrà gaudir de l'actuació del grup de nova polifonia tradicional catalana de Figueres, De Calaix, que oferiran les seves nacs, tonades de l'Empordà...

Tampoc no hi faltarà a la festa la part de música tradicional mallorquina: els boleros, fandangos, jotes... de dos dels grups més destacats d'aquest àmbit: Herbes Dolces i Tramudança. Al mateix temps, hi haurà una actuació Casteller conjunta de les dues colles mallorquines, els Castellers de Mallorca i la colla Al·lots de Llevant i clourà la festa el grup de pop-rock Antònia Font.

En uns moments en què des de les institucions de les Illes Balears s'està emetent un missatge contrari a la llengua pròpia d'aquesta terra, és més necessari que mai mobilitzar-se, fer pinya i participar de les mobilitzacions en favor de la nostra llengua.

Tothom està convidat a participar dia 14 a Ses Voltes (Parc de la Mar) de Palma a aquesta Diada que combinarà, un any més, una part més lúdica amb la reivindicació. No hi falteu!

Obra Cultural Balear

Ultramillor

**Agència de viatges del grup A
Títol 999**

**Carrer del Sol, 19
Cala Millor-Mallorca
Tel. 971 585720**

Pedro José
i les seves manualitats

**Carrer des Pou, 34
Sant Llorenç des Cardassar
tel. 971 569186**

El crit

Guillem Pont

Els mots tampoc no són orfes de càrrega afectiva o ideològica. N'hi ha que, per les circumstàncies que sigui, "sonen" millor que els altres. A tall d'exemple, i en general, art, llibertat, creativitat, força... sonen millor que enveja, rutina, memòria... Mentalment ens resulta difícil prescindir del significat. I el significat és condicionat pel nostre sedàs, la xarxa del qual és, a la vegada, condicionada pel nostre ser, però també per la nostra experiència, per les modes del nostre entorn, pels estereotips de la nostra cultura...

Malgrat tot no podem desprendre'ns dels mots antipàtics. No ens agrada la rutina, però la vivim. Difícilment podríem viure sense les nostres rutines habituals que aplicam a tots els ordres de la nostra vida: personal, social, laboral.

Potser el que realment exigeix esforç és sortir-ne, de les rutines. Diuen els psicòlegs que la coneguda "por al canvi" no és, sinó un símptoma de la peresa i el temor que produeix deixar unes rutines per entrar en unes altres. No hi ha, en els mots anterior, cap pretensió de justificar o defensar la rutina, simplement recordar la seva existència i evidenciar que és inherent al fet de viure.

Flor de Card porta a les seves pàgines mensuals, una bona càrrega de rutina. I no vol dir que això sigui dolent. A dir ver també és cert que tothom ho pot veure i analitzar amb ulls diferents, però potser bona part dels continguts, dels col·laboradors, tels temes... són previsibles. Gairebé l'endarrer se situa precisament en allò nou que et pot aportar o amb la manera (pàgines, espai, fotografies...) com es presenten les idees i

els articles.

I aquesta condició de línia plana fa que, en el moment que hi ha quelcom nou això, destaquí de forma extraordinària. Sense anar més lluny, a la proppassada

revista hi va haver, dos articles que em van sorprendre. Els vull situar en una mateixa línia. Una línia de queixa. Gairebé diria que es pot interpretar com a crit desesperat, tot malgrat les formes atentes i correctes.

Estan situats a la mateixa pàgina vint-i-una. Faig referència a la carta de l'amo en Pedro "Robí", funcionari jubilat de l'Ajuntament que ha complit noranta anys i manifesta el desig de què es construeixi una residència comarcal. Diu que "canviar de vida costa molt: deixar el teu poble, els amics (encara que aquests no s'obliden mai)...". Òbviament no demana res per a ell, en el fons es pot entendre com un crit d'enyorança. I una mica més avall una espipellada d'en Pep, introduïda també per un altre

crit de desesperació. Un crit sintètic i contundent "Molt d'Ajuntament progressista, molta Agenda 21, molts de cartells per foravila, molt de patrimoni cultural, molt de català... i molta comèdia."

D'en Pep no cal recordar-ne la seva mirada ideològica, puix la va evidenciant mes rera mes.

Un crit social i un crit cultural. Crits que en bona mesura -potser més el social que el cultural- s'atraquen al parlar i al sentir de molta altra gent. Diuen que som un poble ric, però els serveis socials de què disposem no es corresponen amb la riquesa teòrica: ni institut, ni centre permanent d'atenció sanitària, ni (de moment) centre de dia, ni residència... Per què altres en tenen i nosaltres no? I el mateix sedàs, si deixam Sa Màniga de banda, potser es podria aplicar a la política i als equipaments culturals.

Per on es perd l'energia? Ens ha passat la roda del temps per damunt? Es la

ximple i mateixa queixa "dels de sempre"?

Em semblà un crit fort i contundent. Potser no és res... o el vent.

Potser, com moltes altres vegades l'òliba de la inhibició, del desinterès, de la recerca d'altres metes farà un psissst allargat. Ara mateix tothom sap, i a través del temps tothom ha sabut que no hi ha pitjor cec ni pitjor sord que aquell que no vol veure-hi o sentir.

Com s'ha assenyalat en altres ocasions no es tracta, ara, d'aixecar dits acusadors, tanmateix potser tots en tenim una mica de responsabilitat i a més, de res no serveix, es tracta de què, qui en tinguin la responsabilitat mirin per envant i treballin. O no?